

Kumbona e së Diellës



KRYEDIOQEZA METROPOLITANE SHKODËR - PULT
Nr.7/8, Korrik - Gusht 2022

TË NGJITURIT TË ZOJËS NË QIELL DOMETHËNIA E SOLEMNITETI

Kremtojmë të ngjiturit e Zojës në Qiell, por edhe kulmin e gushtit. Është një britmë që dëgjohej nga Qielli, që na kujton se, në sa jemi ende në tokë, nuk duhet ta harrojmë cakun, sepse kur shtegtari harron për ku është nisur, humbet rrugën. Ndërsa kur kujton cakun, shtegton me gëzim, sepse e di mirë që në fund të udhës është një shtëpi, që e pret. Solemniteti i 'Të Ngjiturit të Zojës në Qiell' është një nga festat më të dashura për devocionin popullor. Ndalemi te kjo festë e të Ngjiturit të Virgjërës Mari në Qiell me shpirt e korp, ashtu siç ka besuar gjithnjë Kisha, që nga zanafilla e saj e ashtu si, më pas, Papa Piu XII e shpalli solemnisht më 1 nëntor 1950.

E vërteta e të ngjiturit të Virgjërës Mari në Qiell me shpirt e korp është ruajtur gjithnjë në kujtesën e Kishës. Si në Kishën lindore, ashtu edhe në atë perëndimore. Kisha lindore ka pasur gjithnjë devocion të madh për fjetjen e Marisë e, po në lindje, kemi një ikonografi tepër interesante, e cila e paraqet Marinë që jep shpirt e rrethuar nga Apostujt, së në ditën e Rrëshajëve, ndërsa Jezusi pret shpirtin e Nënës, siç pritet një vajzë e vogël, për ta paraqitur para Zotit. E kjo vajzë që Jezusi e merr ndër krahë, nuk është tjetër, veçse Maria që hyn në mbretërinë qiellore si fryt i parë i të shpërblyerve nga gjaku i Krishtit. Në traditën e perëndimit festa e të ngjiturit të Marisë në Qiell mund të thuhet se ka rrënjë që s'mbahen mend e, në vitin 1950 Ati i Shenjtë, Piu XII, si interpretues me autoritet i traditës së fesë, me të drejtë tha: “E gjithë kjo vjen në ditët tona që nga koha e Apostujve”; e vjen nga koha e Apostujve, sepse vjen nga një fakt që ka ndodhur me të vërtetë: domethënë se Maria është ngjitur vërtetë në Qiell me shpirt e korp. Gjithsesi, në përkufizimin e tij dogmatik, Piu XII nuk thotë se Maria vdiq me të vërtetë. Përkufizimi



tingëllon kështu: “Në mbarim të jetës së saj tokësore, Zoja e Bekuar u ngjit me shpirt e korp në Qiell”. Mbi domethënien dhe historinë e kësaj së vërtete të fesë flet, kardinali Angelo Comastri, vikar i papës për Shtetin e Qytetin e Vatikanit



Papa Françesku	4
DËGJOJE ZËRIN E KRIJIMIT	
Imzot Angelo Massafra OFM	6
DASHURIA FAMILJARE	
Imzot Angelo Massafra OFM	8
IMZOT FRANO ILLIA	
Imzot Angelo Massafra OFM	10
SHKAKU KRYESOR I KËSAJ GJENDJEJE	
Kuvendi i Shën Françeskut	11
HISTORIA DHE KUPTIMI I FALJES SË ASIZIT	
Motër Marjeta Gjoka	13
SINODI: UDHA QË NA BASHKON	
Motër Elena Lulashi	16
IKONA FEMËRORE E SAMARITANIT TË MIRË	
Alda Preka	18
SHUGURIMI I DOM MARJAN GJINESHA	
Redaksia	19
PAQJA I DUHET KËSAJ BOTË!	
Motrat Stigmatine	20
MOTËR ELENA D'AVANTI	
Redaksia	21
JEMI BIJTË E NJË HISTORIE QË DUHET RUAJTUR!	
Frank Shkreli	24
60-VJETORI I LIDHJES KATOLIKE SHQIPTARO-AMERIKANE NË NJU JORK	
Pjeter Logoreci	29
PJERIN SHELDIJA, PËRKUSHTIMI SHPIRTNOR I NJË ARTISTI!	
Don Nosh Gjollaj SDB.	31
NJERIU I SOTËM ËSHTË VIKTIMË	
Redaksia	32
VITRINA E LIBRIT	

KUMBONA E SË DIELLËS

Viti XXXV, nr. 7/8 (557 - 558) Korrik - Gusht 2022

Revistë Fetaro-Kulturore

Drejtues

Imzot Angelo MASSAFRA

Redaksia:

Dom Nikë Ukgjini (Kryeredaktor)

Dom Vlash Palaj

Dom Gjovalin Simoni

Xhon Nika (Redaktor Teknik)

Adresa:

Arqipeshkvia Shkodër

Sheshi Gjon Pali II

Tel. 0222-42764 / Fax. 0222-43673

e-mail: n_ukgjini@yahoo.it

www.kishakatolikeshkoder.com

KRYEDIOQEZA METROPOLITANE SHKODËR - PULT



“DËGJOJE ZËRIN E KRIJIMIT”

*Mesazhi i shenjtërisë së tij Papa Françesku për kremtimin
e ditës botërore të lutjes për kujdesin ndaj krijimit.*



Romë, më 1 shtator 2022.

Të dashur vëllezër dhe motra!

“Dëgjoje zërin e krijimit” është tema dhe ftesa e Kohës së Krijimit këtë vit. Periudha ekumenike fillon më 1 shtator me Ditën Botërore të Lutjes për Kujdesin ndaj Krijimit dhe përfundon më 4 tetor me festën e Shën Françeskut. Është një kohë e veçantë për të gjithë të krishterët, që të lutën dhe të kujdesen së bashku për shtëpinë tonë të përbashkët. Fillimisht e frymëzuar nga Patriarkana Ekumenike e Kostandinopojës, kjo kohë është një mundësi për të punuar për “kthimin tonë ekologjik”, një kthim i inkurajuar nga Shën Gjon Pali II si përgjigje ndaj “katastrofës ekologjike” të paralajmëruar nga Shën Pali VI që në vitin 1970.

Nëse mësojmë ta dëgjojmë, vëmë re një lloj mospërkimi në zërin e krijimit. Nga njëra anë, është një këngë e ëmbël që lavdëron Krijuesin tonë të dashur; nga ana tjetër, është një klithmë e hidhur që ankohet për keqtrajtimin që po i bëjmë ne njerëzit.

Kënga e ëmbël e krijimit na fton që të praktikojmë një “përshtetësi ekologjike” (Letra enciklike *Ti qofsh lëvduar*, nr. 216), të vëmendshme ndaj pranisë së Hyjit në botën natyrore. Është një ftesë për ta bazuar përshtetësinë tonë në “vetëdijen plot dashuri se nuk jemi të ndarë prej krijesave të tjera, por se formojmë me qeniet e tjera të gjithësisë një bashkim të mrekullueshëm universal” (*Po aty*, nr. 220). Për nxënësit e Krishtit, në veçanti, kjo përvojë e ndritur forcon vetëdijen se “prej Saj [Fjalës] u bë çdo gjë e bënë pa Të nuk u bë asgjë” (*Gjn* 1,3). Në këtë Kohë të Krijimit, të rifillojmë të lutemi në katedralen e madhe të krijimit, duke shijuar “korin

madhështor kozmik” të krijesave të panumërta që i thurin lavde Hyjit. T’i bashkohemi Shën Françeskut të Asizit dhe të këndojmë së bashku: “O Zoti im, Ti qofsh lëvduar, me të gjitha krijesat e Tua” (Krh. *Kënga kushtuar Vëlla Diellit*). Së bashku me Psalmistin të këndojmë: “Gjithçka që merr frymë le ta lavdërojë Zotin!” (*Ps* 150,6).

Fatkeqësisht, kjo këngë e ëmbël shoqërohet nga një klithmë e hidhur. Ose më mirë, nga një kor klithmash të hidhura. Së pari, është motra nënë tokë ajo që klith. Në mëshirën e ekseseve tona konsumatore, ajo rënkton dhe na lutet që t’i ndalojmë abuzimet tona dhe shkatërrimin e saj. Pastaj, janë krijesat e ndryshme që klithin. Në mëshirën e një “antropocentrizmi despotik” (Letra enciklike *Ti qofsh lëvduar*, nr. 68), në antipodet e qendërsisë së Krishtit në veprën e krijimit, specie të panumërta po zhduken, duke reshtur përgjithmonë së kënduari himnet e tyre lavdisë së Hyjit. Po ashtu janë edhe më të varfrit ndër ne ato që klithin. Të ekspozuar ndaj krizës klimatike, të varfrit vuajnë më shumë nga ndikimi i thatësirave, i përmbytjeve, i uraganeve dhe i valëve të të nxehtit që vazhdojnë të bëhen më intensive dhe më të shpeshta. Përsëri, klithin vëllezërit dhe motrat tona të popujve indigjenë. Për shkak të interesave grabitqare ekonomike, territoret e tyre stërgjyshore pushtohen dhe shkatërrohen nga të gjitha anët, duke lëshuar “një britmë që ngrihet drejt qiellit” (Nxitja apostolike pas-sinodale *Querida Amazonia*, nr. 9). Në fund, klithin fëmijët tanë. Të kërcënuar nga një egoizëm miop, adoleshentët na kërkojnë me ankth që ne të rriturit të bëjmë gjithçka që është e mundur për të parandaluar



ose të paktën për të kufizuar kolapsin e ekosistemeve të planetit tonë.

Duke dëgjuar këto klithma të hidhura, duhet të pendohemi dhe t'i ndryshojmë stilet dhe sistemet e dëmshme të jetesës. Që në fillim apeli ungjillor “Kthehuni se u afrua Mbretëria e qiellit!” (Mt 3,2), duke na ftuar për një marrëdhënie të re me Hyjin, përfshin gjithashtu edhe një marrëdhënie të ndryshme me të tjerët dhe me krijimin. Gjendja e degraduar e shtëpisë sonë të përbashkët meriton po atë vëmendje si edhe sfidat e tjera globale, të tilla si: krizat e rënda shëndetësore dhe konfliktet e luftës. “Ta jetojmë thirrjen për të qenë rojtarë të veprës së Hyjit është pjesë thelbësore e një ekzistence të virtytshme, nuk përbën diçka opcionale dhe as një aspekt dytësor të përvojës së krishterë” (Letra enciklike *Ti qofsh lëvdur*, nr. 217).

Si njerëz feje, ndihemi edhe më të përgjegjshëm për të vepruar, në sjelljet e përditshme, në përputhje me këtë nevojë për kthim. Por ajo nuk është vetëm individuale: “Kthimi ekologjik që kërkohet për të krijuar një dinamizëm ndryshimi kohëgjatë është edhe një kthim bashkësior” (Po aty, 219). Në këtë këndvështrim, edhe bashkësia e kombeve është e thirrur që të angazhohet, veçanërisht në mbledhjet e Kombeve të Bashkuara kushtuar çështjes mjedisore, me një shpirt bashkëveprimi maksimal.

Samiti i klimës COP27, që do të mbahet në Egjipt në nëntor 2022, përfaqëson mundësinë e radhës për të favorizuar të gjithë së bashku një zbatim efektiv të Marrëveshjes së Parisit. Edhe për këtë arsye kohët e fundit kam urdhëruar që Selia e shenjtë, në emër dhe për llogari të Shtetit të Qytetit të Vatikanit, t'i përmbahet Konventës-Kuadër të OKB-së për Ndryshimet Klimatike dhe Marrëveshjes së Parisit, me shpresën që njerëzimi i shekullit XXI “të mund të kujtohet për faktin se ka marrë përsipër me bujari përgjegjësitë e veta të rënda” (Po aty, 165). Arritja e objektivit të Parisit për kufizimin e rritjes së temperaturës në 1.5°C është mjaft sfiduese dhe kërkon një bashkëpunim të përgjegjshëm ndërmjet të gjitha kombeve për të paraqitur plane më ambicioze klimatike ose Kontribute të Përcaktuara në nivel Kombëtar për të reduktuar në zero emetimet neto të gazeve serrë sa më urgjentisht të jetë e mundur. Bëhet fjalë për “kthimin” e modeleve të konsumit dhe të prodhimit, si edhe të stileve të jetesës, në një drejtim që respekton më shumë krijimin dhe zhvillimin tërësor njerëzor të të gjithë popujve të sotëm dhe të ardhshëm, një zhvillim të bazuar në përgjegjësi, maturi/kujdes, solidaritet dhe vëmendje ndaj të varfërve dhe brezave të ardhshëm. Në bazë të kësaj duhet të jetë besëlidhja mes njeriut dhe mjedisit që, për ne besimtarët, është pasqyrë e “dashurisë krijuese të Hyjit, prej të cilit vijmë dhe drejt të cilit jemi duke shkuar”. Tranzicioni i bërë nga ky kthim nuk mund t'i neglizhohet kërkesat e drejtësisë, veçanërisht për punëtorët më të prekur nga ndikimi i ndryshimeve klimatike.

Nga ana tjetër, Samiti COP15 mbi biodiversitetin, që do të mbahet në Kanada në dhjetor, do t'i ofrojë vullnës së mirë të qeverive një mundësi të rëndësishme

për të miratuar një marrëveshje të re shumëpalëshe për të ndaluar shkatërrimin e ekosistemeve dhe zhdukjen e specieve. Sipas urtësisë së lashtë të Jubileve, kemi nevojë “të kujtojmë, të kthehemi, të pushojmë dhe të rivendosim”. Për të ndaluar kolapsin e mëtejshëm “të rrjetit të jetës” - biodiversitetit - që na ka dhënë Hyji, lutemi dhe i ftojmë kombet të bien dakord mbi katër parime kryesore: 1. të ndërtojmë një bazë të qartë etike për shndërrimin që kemi nevojë me qëllim shpëtimin e biodiversitetit; 2. të luftojmë humbjen e biodiversitetit, të mbështesim ruajtjen dhe rikuperimin, si dhe të plotësojmë nevojat e njerëzve në mënyrë të qëndrueshme; 3. të nxisim solidaritetin global, në dritën e faktit se biodiversiteti është një e mirë e përbashkët globale, që kërkon një angazhim të përbashkët; 4. të vëmë në qendër personat në situata të cenueshme, përfshirë ata që janë më të prekur nga humbja e biodiversitetit, siç janë popujt indigjenë, të moshuarit dhe të rinjtë.

E përsëris: “Dua t'u kërkoj, në emër të Hyjit, kompanive të mëdha nxjerrëse – të minierave, të naftës, të pyjeve, të pronave të paluajtshme, të ushqimeve bujqësore - të ndalojnë shkatërrimin e pyjeve, të ligatinave dhe të maleve, të ndalojnë ndotjen e lumenjve dhe të deteve, të ndalojnë helmimin e njerëzve dhe të ushqimeve”.

Nuk mund të mos njihet ekzistenca e një “borxhi ekologjik” (Letra enciklike *Ti qofsh lëvdur*, nr. 51) e kombeve ekonomiksht më të pasura, që kanë ndotur më së shumti në dy shekujt e fundit; ai u kërkon atyre që të ndërmarrin hapa më ambiciozë si në COP27, ashtu edhe në COP15. Kjo gjë u kërkon atyre që, përveç veprimit të vendosur brenda kufijve të tyre, t'i mbajnë premtimet për mbështetje financiare dhe teknike për kombet ekonomiksht më të varfra, të cilat po mbartin peshën kryesore të krizës klimatike. Po ashtu, do të ishte e rastit të mendohej urgjentisht edhe për një mbështetje të mëtejshme financiare për ruajtjen e biodiversitetit. Edhe vendet ekonomiksht më pak të pasura kanë përgjegjësi domethënëse, por “të ndryshme” (Krh. Po aty, 52); vonesat e të tjerëve nuk mund të justifikojnë kurrë mosveprimin e dikujt. Të gjithë duhet të veprojmë me vendosmëri. Po arrijmë “një pikë thyerjeje” (Krh. Po aty, 61).

Gjatë kësaj Kohe të Krijimit, të lutemi që samitet COP27 dhe COP15 ta bashkojnë familjen njerëzore (Krh. Po aty, 13) për t'i bërë ballë me vendosmëri krizës së dyfishtë të klimës dhe të reduktimin e biodiversitetit. Duke kujtuar nxitjen e Shën Palit për të gëzuar me ata që gëzohen dhe për të qarë me ata që qajnë (Krh. Rom 12,15), të qajmë me klithmën e hidhur të krijimit, duke e dëgjuar atë dhe t'i përgjigjemi me fakte, në mënyrë që ne dhe brezat e ardhshëm të gëzohemi ende me këngën e ëmbël të jetës dhe të shpresës së krijesave.

**Romë, Shën Gjoni në Lateran,
më 16 korrik 2022, festa e Zojës Karmë**



“DASHURIA FAMILJARE: THIRRJE DHE RRUGË SHENJTËRIE”.

***Homelia me rastin e ditës së familjes
në Shenjtëroren e Nenës së Këshillit të Mirë (26 qershor 2022)***

Qoftë lëvdur Jezu Krishti!

Shumë të dashura familje dhe besimtarë të gjithë.

Nga data 22 deri më 26 qershor 2022, domethënë deri sot, është kremtuar në Romë, në Shën Pjetër, Takimi Botëror i Familjeve, me temë: *“Dashuria familjare: thirrje dhe rrugë shenjtërie”*.

Ati i shenjtë, Papa Françesku ka dashur që takimi të kremtohej edhe në çdo dioqezë, duke përfshirë një numër të madh familjesh.

Me Motër Rita Ndoci, Përgjegjëse e Zyrës Dioqezane të Familjes, kemi vendosur ta kremtojmë këtë Meshë të shenjtë në Shenjtëroren tonë, ne bashkepunim me Don Kledjan, Rektori i Shenjterores

Jemi mbledhur si Kishë, bashkë me kishat shtëpiake, për të jetuar rreth altarit, duke dëgjuar Fjalën e Hyjit dhe duke ndarë Bukën Eukaristike, faktin që jemi një Familje e cila jeton në dashuri, e vetmja rrugë e mundshme drejt shenjtërisë.

Dhe, në fakt, Shën Pali sapo na kujtoi në Leximin e Dytë se përmbledhja e krejt Ligjit është dashuria. Shën Pali na tha gjithashtu se ne jemi "të lirë" - një fjalë që në latinisht do të thotë "bij" - dhe bijtë jetojnë në dinamikën e dashurisë, atë që thithin në familje dhe që përbëhet nga dëgjimi, pranimi i ndërsjellë, dhurimi. Prandaj "liri" nuk do të thotë "të bësh ç'të duash", por vëmendje dhe kujdes për nevojat e tjetrit.

Nëse kjo është ajo që duhet të ndodhë në çdo familje të krishterë, është ajo që duhet të ndodhë edhe në bashkësinë e krishterë: por shumë shpesh kjo nuk ndodh! Pse? Ndoshta sepse familja sot nuk është më një palestër ku mësohet dashuria? Të gjithë kemi nevojë të rritemi në dashuri, të mësojmë të duam.

Atëherë, cilit model mund t'i referohemi? Me siguri Jezusit, i cili nga Kryqi na mëson se sa e madhe mund të jetë dashuria dhe se si mund të shfaqet ajo: duke mos u mbyllur në vetvete, por duke iu dhuruar të tjerëve. Kjo është dashuria që Jezusi na mëson!

Prandaj, dashuria e nxënësve të Jezusit tregohet në këto mënyra:

Para së gjithash në shoshitjen se kë duhet të duam mbi gjithçka dhe mbi të gjithë: Hyjin. Përpara dashurisë së Hyjit nuk duhet të vëmë asgjë, as dashurinë e fëmijëve ndaj prindërve dhe anasjelltas: ashtu siç kemi dëgjuar në Ungjillin e sotëm.

Pastaj në liri, që do të thotë ta lejojmë tjetrin që të jetë vetvetja. Prandaj prindërit duhet t'i ndihmojnë fëmijët që të zbulojnë identitetin e tyre, thirrjen e tyre, misionin e tyre dhe ta ndjekin atë me bujari e përkushtim, pa i penguar ata dhe pa u imponuar gjëra që janë në kundërshtim me thirrjen e tyre.

Por edhe fëmijët duhet të kenë respekt për thirrjen e prindërve të tyre, duke pranuar se ata kanë marrë nga Hyji detyrën për të vazhduar veprën e krijimit dhe për të shfaqur praninë e Tij. Mënyra për ta njohur thirrjen e prindërve është respekti dhe dëgjesa.

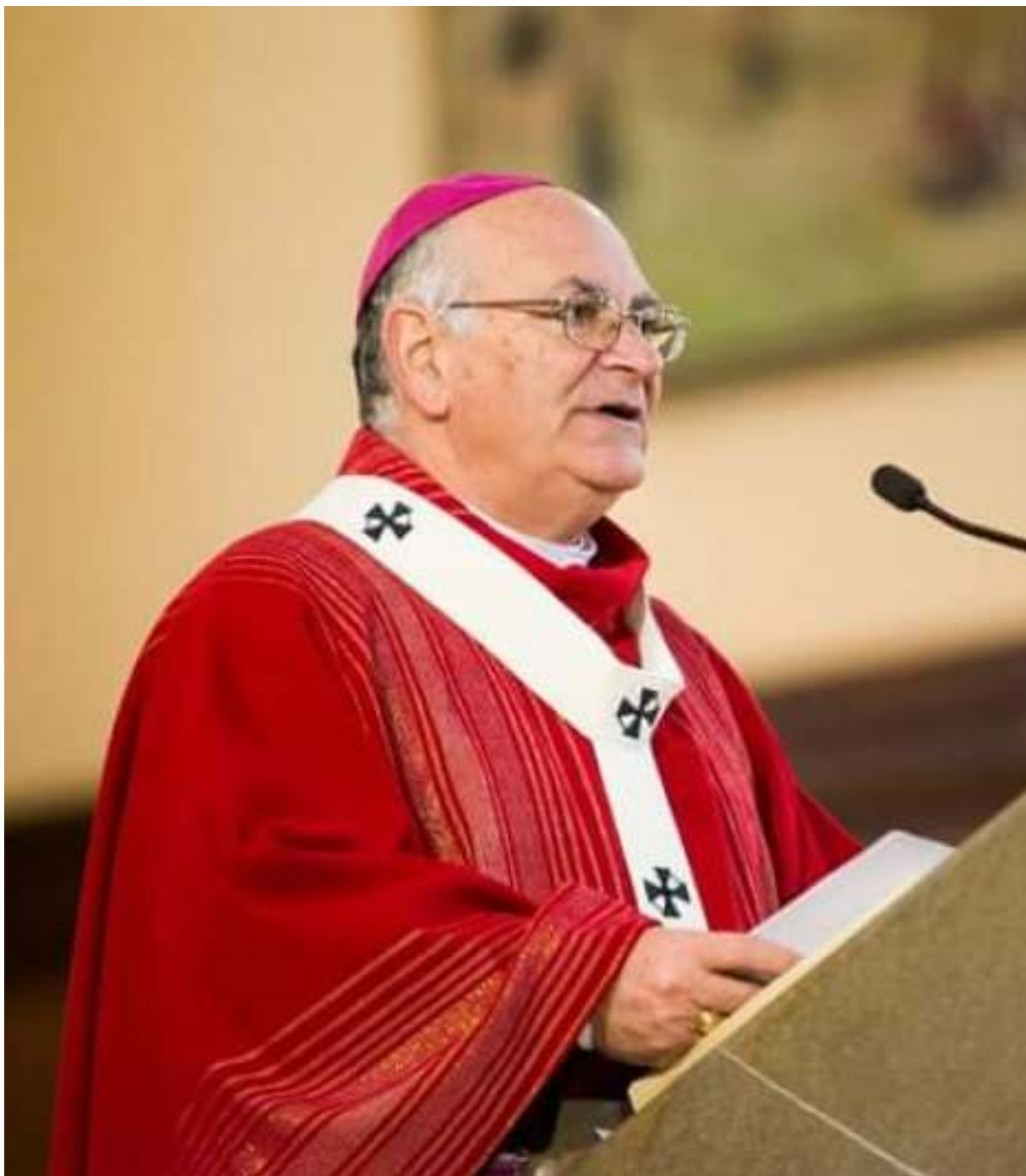
Përsëri: përmes hapjes ndaj atyre që kanë nevojë. Sa e bukur dhe sa edukuese është t'i shohësh prindërit tek u mësojnë fëmijëve të tyre të kenë sy të vëmendshëm për të parë nevojtarët dhe për të bërë diçka për ta. Një shembull: I Lumi Karl Akutisi, i cili vdiq në moshën 16 vjeçare, që fëmijë është kujdesur për më të varfërit, duke e privuar veten nga gjërat personale për t'ua dhënë atyre që kishin nevojë për to. Le të mësojmë nga Shenjtërit!

Ricordare l'esempio della Madre Drande di Madre Teresa...che portava la figlia quando visitava gli ammalati...ed a tavola lasciava preparato un posto per il povero che poteva bussare alla porta...

Në fund, përkujdesja ndaj të tjerëve mund të bëhet edhe duke u ndjerë përgjegjës brenda shoqërisë në të cilën jetojmë; pa ikur, por duke menduar "çfarë mund të bëjmë ne, si familje, për ta zbutur krizën e kohës së sotme"? Nëse kjo pyetje shkon përtej kufijve të çdo familjeje dhe bëhet pyetje e një grupi familjesh brenda bashkësisë së krishterë, atëherë do të jemi vërtet Kishë që ecën së bashku dhe, së bashku, kërkon përgjigje të përshtatshme për nevojat e kohës sonë.

Papa Françesku ka thënë: *“Kemi nevojë për bashkëshortë pranë barinjve, për të ecur me familjet e tjera, për të ndihmuar ata që janë më të dobët, për të kuptuar se, edhe në vështirësi, Krishti e bën veten të pranishëm në Sakramentin e martesës për t'u dhuruar butësi, durim dhe shpresë të gjithëve, në çdo situatë jete”*.

Në këtë takim kishtar, dua t'ju nxis jo vetëm ju familjeve që të jeni pranë barinjve, por gjithashtu u bëj thirrje barinjve, të çdo famullie, që t'i përfshijnë familjet në jetën baritore të bashkësive. Ka ardhur koha që Kisha jonë e Shkodër-Pultit të kalojë nga



një baritore sektoriale (për shembull: vetëm për të rinj, vetëm katekizëm për fëmijë, vetëm grupe dhe lëvizje), në një baritore më organike së bashku me familjet; sepse familja përmban çdo shprehje të kujdesit baritor në Kishë: nga fëmija te të moshuarit. Të gjitha fazat e jetës janë të pranishme në familje; dhe ato, familjet, janë struktura e çdo bashkësie të krishterë.

Pra, urimi im është që Kisha jonë dioqezane, barinj dhe familje, të dijë të jetë në shoqërinë tonë një shfaqje konkrete e dashurisë së Hyjit, e cila, pasi

e ka marrë e dhuron dhe e bashkëndan atë; kështu që, shenjtëria e Hyjit e pasqyruar te besimtarët, të depërtojë gjithnjë e më shumë në botën tonë dhe të vendoset Mbretëria e Tij.

Faleminderit që erdhët dhe që iu përgjigjët ftesës. Zoti ju bekoftë dhe Maria, Nëna jonë, ashtu siç ka qenë Mbretëresha e Familjes së Nazaretit, qoftë edhe Mbretëresha e çdo familjeve dhe e familjes më të madhe që është Kisha.

Mons. Angelo Massafra OFM



“NJERI I DIALOGUT, I PAQES DHE I HARMONISË”

Imzot Frano Illija:
Kryepeshkvi i Parë i Shkodrës pas periudhës komuniste
(1993-1997)

Shkodër, 22. Qershor 2022

Shumë të dashur Imzot Dode Gjergji,
Imzot Simon Kulli,
Shumë të dashur relatorë dhe miq,

Ju përshëndes dhe ju falënderoj që pranuat ftesën për të qenë këtu të pranishëm në këtë mbrëmje, të cilën, si Këshill drejtues të Muzeut Dioqezan, kemi vendosur t'ia kushtojmë figurës së Imzot Frano Illisë, Kryepeshkvit të Parë të Shkodrës pas periudhës së diktaturës komuniste, për të paraqitur personin e tij, siç bëmë një vit më parë me Imzot Ernest Çobën. Rasti është i favorshëm edhe për faktin se këtë vit, pikërisht më 22 tetor, është 25-vjetori i vdekjes së Imzot Franos.

E ndërsa ua lë në dorë relatorëve dhe videos së përgatitur nga z. Bepin Kolvata detyrën e përshkrimit të figurës së tij, rezervoj të drejtën të bashkëndaj me ju kujtimin e rrethanave në të cilat e njoha dhe i qëndrova pranë: momente dhe ngjarje për të cilat jo të gjithë janë në dijeni.

Me rifitimin e lirisë së besimit fetar dhe të lëvizjes, disa meshtarë u pritën dhe u trajtuan në Spitalin "Miulli" në Acquaviva delle Fonti (Bari), dhe duke qenë të shoqëruar nga nipë apo mbesa, këta dhe meshtarët shqiptarë u pritën në Kastelaneta, ku ndodhet kuvendi ku banoja në atë kohë, pranë “Comunità Incontro” (Bashkësia Takimi), President i të cilës ishte zoti Tonino Ottomanelli, me të cilin bashkëpunoja. Kështu u njoha me shumë prej meshtarëve që kishin vuajtur prej komunizmit.

Vendosëm të vinim në Shqipëri për të sjellë një furgon me ndihma humanitare vënë në dispozicion nga Kryetari i Bashkisë së Kastelanetës. Pas marrjes së vizës në Ambasadën Shqiptare në Romë, më 1 dhjetor 1991 mbërritëm në Durrës dhe ndaluan në Laç ku takuam, sipas planit, Dom Frano Illinë, të cilit i dorëzuam pak Provani. Ju lë të



imagjinoni gëzimin e Dom Franos, i cili na dha nipin e tij për të na sjellë në Shkodër; dhe me të vërtetë që një ndihmë e madhe për ne.

Një vit më pas, në muajt korrik dhe gusht të vitit 1992, u ktheva për një eksperiencë misionare në Laç të Kurbinit, ku ishte famullitar Atë Robert Ashta. Vetëm tre ditë pas mbërritjes sime, nipin e Dom Franos erdhi për të na zgjuar natën vonë, sepse e kishte kapur një krizë e rëndë astmatike. E shoqërova me makinë në urgjencën e spitalit të Lezhës, ku i dhanë ndihmën e parë. Për shkak të gjendjes së rëndë shëndetësore iu desh të shkante në një spital në veri të Italisë. Me këtë rast Dom Franoja më kërkoi që ta zëvendësoja për kremtimin



e Meshës së të dielës në Milot.

Kështu, gjatë ditëve të javës kremtoja Meshën e shenjtë në Laç, të martën dhe të shtunën në Shenjtëroren i Shen Ndout (të rrafshuar plotësisht) dhe të dielave, me kënaqësi kremtoja tri meshë të shenjta: në Milot, në Rubik dhe në mbrëmje në Laç. Qenë dy muaj të bukur misioni për mua, të cilët i jetova së bashku me Fra Domenico Diliberto-n, një frat sicilian, dhe Fra Gianni Califano-n, Postulator aktual për çështjen e Martirëve tanë, i cili iu bashkua me ne në gusht.

Në fund të gushtit u kthyem në Itali dhe pas disa kohësh morëm lajmin e mirë se Papa Shën Gjon Pali II kishte emëruar Dom Frano Illinë Kryepeshkëv të Shkodrës dhe Administrator Apostolik të dioqezave të tjera, ndërsa Atë Robert Ashtën Ipeshkëv të Pultit. U gëzuam me ta dhe me të gjithë katolikët shqiptarë për vendimin që Papa kishte marrë për ta rindërtuar Hierarkinë Apostolike në Shqipëri, pas komunizmit, duke ia besuar udhëheqjen e saj atyre që kishin vuajtur të gjitha llojet e torturave, të burgjeve e të punës së detyruar, dhe tani ata mund t'i dëshmonin edhe më shumë botës për këtë Kishë të bukur Martire ne Shqiperi!

Nuk munda të marr pjesë në Shugurimin e tyre Ipeshkvnor më 25 prill 1993, sepse isha në Shenjtëroren e Zojës së Picciano-s (Matera); por aty u luta së bashku me ata që ishin me mua për 4 ipeshkvijtë e shuguruar atë ditë.

Erdha në Shqipëri në gusht të vitit 1993 si misionar dhe Mësues i novicëve në kuvendin e Lezhës dhe si famullitar në Troshan e Fishtë. Aty, në kuvendin e Dom Lleshit - kushtuar Zojës Nunciatë, e mikprita disa herë Kryepeshkvin Imzot Frano Illia, gjithmonë të shoqëruar nga Dom Michelangelo Braga, sekretar i tij, i cili kujdesej për të dhe për shëndetin e tij! E ftova, së bashku me ipeshkvijtë e tjerë, për fillimin e përfundimin zyrtar të noviciatit dhe në marrjen e kushteve të para të fretërve.

Per ditën e Krezmimit ne Lezhe, Imzot Frano, duke pare se ishin shume kandidatet, më kujtohet që më dha lejen për të dhënë Sakramentin e Krezmimit.

Nga këto takime në Lezhë nuk mund të harroj përzemërsinë e tij, vuajtjet e vazhdueshme të tij astmatike, por sidomos shqetësimin e tij për katolikët e maleve që nuk kishin meshtarë!

Ashtu siç nuk mund të harroj që, pasi u shugurova ipeshkëv nga Shën Gjon Pali II, në Romë, më 6 janar 1997, në dy hyrjet e mia solemne në të dyja Dioqezat, fillimisht në Rrëshen, më 19 janar 1997, dhe më vonë në Lezhë, më 26 janar

1997 (kur në jug tashmë kishte shpërthyer "çmenduria kombëtare" e revoltës kundër shtetit për shkak të firmave piramidale!), Imzot Franoja, si Kryepeshkëv Metropolit i Shkodrës dhe Administrator Apostolik i Sapës, i Lezhës dhe i Abacisë së Nulliusit të Oroshit (dioqeza aktuale e Rrëshenit), më priti solemnisht dhe me shumë dashuri.

Kujtimi i fundit që dua të bashkëndaj me ju ka të bëjë me atë që lidhet me vdekjen e tij, me 22 tetor 1997. Erdha në Shkodër nga Rrësheni dhe e kishin vendosur në kapelën e Kuries. Atje, Dom Michelangelo Braga më kërkoi që ta bekoja trupin e tij dhe ta shoqëroja për në Katedrale: e jetova atë moment si një nderim të madh, me të njëjtën vetëdije që kisha sa herë e takova në jetë: atë të takimit me një "martir" të gjallë, një dëshmitar të Krishtit, për të cilin rrezikoi dënimin me vdekje dhe vuajti 20 vjet burg të rëndë në Spaç e jo vetëm!

Imzot Frano kërkonte me këmbëngulje nga katolikët shenjtërimin e jetës e kultivimin e kulturës.

Shenjtërimit dhe kulturës i shërbeu gjithë jetën, duke punuar me kujdesin e dashurinë më të madhe në misionin e tij si meshtar, në njërën anë përherë besnik ndaj Ungjillit të Krishtit e në anën tjetër duke mos e lëshuar kurrë penën nga dora.

Në mbylljen, deshiroj te kujtoj se Imzot Frano Illia është autor i librit "Kanuni i Skandërbegut" dhe i romanit "Dava", dhe te librezat te katekizmit: ishte njeri i dialogut, i paqes dhe i harmonisë. La pas vetes edhe shembullin e punëtorit të palodhur të ekumenizmit, të meshtarit që bashkëpunoi tërë jetën me vëllezërit e besimeve të tjera, për të mirën e përbashkët e në emër të bashkimit kombëtar.

Duke ecur në gjurmët e traditës kombëtare e të krishterë ndër shqiptarë, Imzot Franoja jo vetëm që nuk hezitoi të fliste për vëllazëri të singertë dhe ruajtjen e bashkëjetesës në Shkodër e Shqipëri, por edhe organizoi personalisht mbrojtjen e ndërtesave të kultit të qytetit verior, duke ftuar përfaqësuesit e bashkësisë islame të ruanin Kishat e duke nisur meshtarët e vet katolikë të mbronin Xhamitë e Shkodrës. Ishte një ngjarje e veçantë në historinë e kombit shqiptar kjo, që u regjistrua në analet e turbullirave të 1997-tës.

Kryepeshkvi Frano Illia jetoi me moton: "Edhe sikur të më premtojnë njëqind jetë, asnjëherë nuk e due tue mohue fenë".

Moto kjo që ruan ende sot vlerën e aktualitetit. Faleminderit.

Mons. Angelo Massafra



PO NËSE DORA E NJERIUT ËSHTË SHKAKU KRYESOR I KËSAJ GJENDJEJE!?

Shkodër, më 20 gusht 2022

Mesazhi i Papa Françeskut për kremtimin e Ditës Botërore të Lutjes për Kujdesin ndaj Krijimit, që do të mbahet më 1 shtator 2022, u publikua më 16 korrik, një moment i veçantë që pa vende të ndryshme të botës të prekura nga zjarret, të cilat kanë shkatërruar një pjesë të madhe të sipërfaqeve të gjelbra të planetit.

Në veçanti, Evropa jonë është përballur me një katastrofë të vërtetë mjedisore, e cila në 97% të rasteve i atribuohet dorës së njeriut. Në 27 vendet e Bashkimit Evropian, sipas një vlerësimi të fundit, zjarret kanë shkatërruar tashmë një total prej 517.881 hektarësh që nga fillimi i vitit, krahasuar me 470,359 hektarësh një vit më parë.

Gjithashtu, është shqetësues fakti që studiuesit që tani kanë filluar të hipotezojnë kalimin nga epoka jonë (antropocene) në tjetrën, të cilës i kanë dhënë tashmë emrin "pirocene", efektet e të cilës janë të dukshme, nëse kemi parasysh se emetimet e CO₂ kanë arritur nivele që planeti nuk i ka njohur që prej më shumë se 3 milionë vjetësh.

Gjithë kësaj duhet t'i shtohet dëmi i madh, dhe ndoshta ende i pallogaritshëm, që i është shkaktuar mjedisit nga konfliktet e vazhdueshme të luftës në Ukrainë, ashtu si edhe në zona të tjera të planetit. Në vitet 1960 u krijua termi "ekocid", pikërisht pas fushatës ushtarake në Vietnam; dhe që atëherë vëmendja ndaj efekteve të luftërave në mjedis është rritur. Nuk duhet të harrojmë ndotjen e rëndë të ajrit shkaktuar nga zjarri i fabrikave të naftës në Kuvajt gjatë Luftës së Gjirit (1990-1991) dhe ndotjen e tokës dhe të rrugëve ujore nga luftërat në Jemen e Siri. Ekspertët ukrainas aktualisht vlerësojnë se efektet afatgjata të këtij konflikti mund të çojnë në cancer, sëmundje të frymëmarrjes dhe vonesa në zhvillim tek fëmijët.

Por, nëse dora e njeriut është shkaku kryesor i kësaj gjendjeje, kjo gjithashtu premtan mirë pasi po kjo dorë mund t'i vendosë një kufi gjithë kësaj. Dhe pikërisht këtu Mesazhi i Atit të Shenjtë merr një rëndësi të madhe: jo një nxitje e devotshme, por një sfidë e vërtetë që u drejtohet të fuqishmëve të tokës dhe udhëheqësve të çdo kombi (të pasur apo të varfër), secili për pjesën e tyre; si edhe apeli për qëndrime kthimi, që të jenë konkrete nga ana e të gjithë të krishterëve, në mënyrë që të jemi ajo dorë e aftë për t'i dhënë fund një shkatërrimi të shpallur.



Kështu Dita e ardhshme Botërore e Lutjes për Kujdesin ndaj Krijimit, si dhe e gjithë koha e Krijimit që do të zgjasë nga 1 shtatori deri më 4 tetor, të jetë një kohë lutjeje, por edhe një kohë e kthimit serioz të qëndrimeve dhe të zakoneve tona.

Ne, Ipeshkvijtë evropianë, i bashkohemi thirrjes së Papa Françeskut, duke i ftuar të gjithë të krishterët që të bëhen zëdhënës të këtyre kërkesave të planetit, zëri i të cilëve zbulon *"një lloj mospërkimi në zërin e krijimit. Nga njëra anë, është një këngë e ëmbël që lavdëron Krijuesin tonë të dashur; nga ana tjetër, është një klithmë e hidhur që ankohet për keqtrajtimin që po i bëjmë ne njerëzit"*.

Zoti e dëgjoftë këtë britmë dhe i dhuroftë njerëzimit një zemër të re, të aftë për dhembshuri me krejt krijimin, në mënyrë që të bëjë gjeste konkrete që u mundësojnë të gjitha krijesave të kthehen për të lavdëruar Krijuesin dhe që ne të bashkohemi në *"«korin madhështor kozmik» të krijesave të panumërta që i thurin lavde Hyjit"*.

† **Angelo Massafra O.F.M.**

Arqipeshkëv Metropolit i Shkodër-Pultit

President i Konferencës Ipeshkvnore të

Shqipërisë

Anëtar i Komisionit të Baritores Shoqërore të

KKIE-së



HISTORIA DHE KUPTIMI I FALJES SË ASIZIT

Çfarë është ndjesa?

Burimet Françeskane tregojnë se një natë të vitit 1216, Shën Françesku ka hyrë në lutje në Porciunkola, (Porciunkola është një kishë e vogël e vendosur brenda Bazilikës së Shën Marisë së Engjëjve, afër Asizit, e konsideruar ndër vendet më të rëndësishme françeskane: brenda mureve të saj, në fakt, Shën Françesku kuptoi thirrjen e tij, pranoi Shën Kjarën dhe fretërit e parë, mori përfundimisht të ashtuquajturën faljen e Asizit, duke u bërë kështu një nga vendet e preferuara të Shën Françeskut).

kur befasi një dritë shumë e shndritshme përhapet në Kishë dhe ai sheh mbi Elter Krishtin dhe Nënë të tij të Shenjtë, të rrethuar nga një mori Engjëjsh.

Jezusi e pyet se çfarë dëshironte për shpëtimin e shpirtit. Përgjigja e Françeskut është e menjëhershme: “Të lutem që të gjithë ata të cilët, të penduar dhe të rrëfyer, që do të vijnë për të vizituar këtë kishë, të marrin falje të bollshme dhe bujare, me një falje të plotë të të gjitha mëkateve”.

“Ajo që ti kërkon, o vëlla Françesku, është e madhe – i tha Zoti –, por ti je i denjë për gjëra më të mëdha dhe do të kesh gjëra më të mëdha. Prandaj e pranoj lutjen tënde, por me kusht që ti t'i kërkoj, nga ana ime, vikarit/mëkëmbësit tim në tokë për këtë Ndjesë”.

Françesku menjëherë paraqitet te Papa Honori i III, i cili e dëgjoi me vëmendje dhe i dha miratimin e tij. Papa e pyeti: “Françesk, për sa vite e do këtë Ndjesë?”. Shenjti iu përgjigj: “Atë i shenjtë, nuk kërkoj vite, por shpirta”. Kështu i lumtur, më 2 gusht

1216, së bashku me ipeshkvijtë e Umbries, u shpalli njerëzve të mbledhur në Porciunkola: “Vëllezërit e mi, dua t'ju dërgoj të gjithëve në Parrizë!”.

Nga Kodi i së Drejtës Kanonike, kan. 992-4:

Ndjesa është falja para Zotit e dënimit të përkohshëm për mëkatet, tashmë të falur për sa i përket fajit, të cilën besimtarët, të disponuar siç duhet dhe në kushte të caktuara, e fitojnë nëpërmjet ndërmjetësisë së kishës, e cila, si ministere e shëlbimit, e shpërndan dhe e zbaton me autoritet thesarin e lumnisë së Krishtit dhe të shenjtërve.

Ndjesa është e pjesshme ose e plotë, sipas faktit nëse ajo çliron pjesërisht ose plotësisht nga dënimi i përkohshëm për mëkatet.

Çdo besimtar mund ta fitojë për vete ose ta kushtojë atë për të vdekurit, qoftë të pjesshme qoftë të plotë.

Nga Katekizmi i Kishës Katolike, n.1472-3:

Për të kuptuar këtë doktrinë dhe këtë praktikë të Kishës, është e nevojshme të kemi parasysh se mëkati ka një pasojë të dyfishtë. Mëkati i rëndë na e humbë njësimin me Zotin dhe për këtë arsye na bën të paafte për të arritur në jetën e pasosur, mungesa e së cilës quhet “ndëshkim i përjetshëm” i mëkatit. Nga ana tjetër, çdo mëkat, qoftë edhe venial/i vogël, shkakton një lidhje jo të shëndetshme me krijesat, e cila ka nevojë për pastrim, si këtu poshtë qoftë edhe pas vdekjes, në gjendjen e quajtur Purgator. Ky pastrim na çliron nga i ashtuquajturi “dënim i përkohshëm” i mëkatit. Këto dy dënime nuk duhet të konceptohen si





një lloj hakmarrjeje, të cilën Zoti e bën nga jashtë, por si rrjedhim nga vetë natyra e mëkatit. Kthimi, i cili vjen nga dashuria e zjarrtë, mund të çojë në pastrimin e plotë të mëkatarit, në mënyrë që të mos ketë më asnjë ndëshkim (*Krh. Konkili i Trentos: DS 1712-1713; 1820*).

Falja e mëkatit dhe rivendosja e njësisimit me Hyjin sjell heqjen e dënimeve të përjetshme të mëkatit. Megjithatë, dënimet e përkohshme të mëkatit mbeten. I krishteri duhet të përpiket, duke duruar me durim vuajtje dhe sprova të çdo lloji dhe, kur të vijë dita, duke e përballuar qetësisht vdekjen, t'i pranojë si hir këto dhimbje të përkohshme të mëkatit; ai duhet të angazhohet, nëpërmjet veprave të mëshirës dhe bamirësisë, si dhe nëpërmjet lutjes dhe praktikave të ndryshme të pendesës, të largohet plotësisht nga “njeriu i vjetër” dhe të veshë “njeriun e ri” (*Ef 4, 24*).

Dallimi midis dënimit të përkohshëm dhe fajit ruan dhe na lejon të mbajmë së bashku:

- trashendencën e Zotit dhe begatinë e mëshirës së Tij;

lirinë autentike të njeriut (pra dinjiteti që i është dhënë nga Krijuesi dhe aftësia rrjedhimore për të bërë gjithmonë zgjedhje të lira dhe të përgjegjshme);

historinë dhe vlerën kohore të akteve të kryera, me pasojat përkatëse dhe detyrën e dëmshpërblimit;

thirrjen për të marrë pjesë në Veprën Shëlbuese të Krishtit, për veten dhe për vëllezërit.

Si dhe kur ta merrni ndjesën?

Kushtet e nevojshme për të marrë Ndjesën e Porciunkolës dhe dispozitat përkatëse me të cilat besimtarët duhet ta kërkojnë atë nga Ati i mëshirës, përshkruhen më poshtë:

Merr faljen e mëkateve në Sakramentin e Rrëfimit, të kremtuar në periudhën që përfshin tetë ditët para dhe/ose pas vizitës në kishën e Porciunkolës, për t'u kthyer në hirin e Zotit; ose në pamundësi për të vizituar Kishën e Shën Marisë së Ëngjëjve në Asizi (Porciunkola), mund të vizitohet një Kishë Françeskane aty ku jeton.

Pjesëmarrja në Meshë dhe Marrja e Kungimit në të njëjtën periudhë kohore të treguar për Rrëfim;

Vizitë në Kishën Porciunkolës ose një Kishë Françeskane...

... ku ripërtërihet shpallja e fesë, duke recituar BESOJ-mën, për të ripohuar identitetin e krishterë,

... recitohet ATI YNË, për të riafirmuar dinjitetin tonë si bij të Hyjit, të marrë në Pagëzim;

Një lutje sipas njetit të Papës, për të ripohuar përkatësinë tonë Kishës, themeli dhe qendra e dukshme e njësisimit të së cilës është Papa Romak. Normalisht recitohet një Ati Ynë, një Të falem Mari dhe një Kjoftë lumni Atit; megjithatë, vetë besimtarët mund të thonë çdo lutje tjetër sipas devotshmërisë dhe përkushtimit të secilit ndaj Papës Romak.

Kur dhe ku është e mundur të merret Ndjesa e Porciunkolës?

Në Porciunkola, shtegtarët mund të marrin Ndjesën çdo ditë të vitit, një herë në ditë, për vete ose për një të vdekur;

Nga data 1 gusht në orën 12:00 deri më 2 gusht në orën 24:00 të çdo viti, e njëjta mundësi jepet në të gjitha kishat famullitare dhe në të gjitha kishat françeskane.

Nga Katekizmi i Kishës Katolike, n.1478-9:

Ndjesa merret nëpërmjet Kishës, e cila, në saje të fuqisë për të lidhur dhe për të zgjidhur, që i është dhënë nga Jezu Krishti, ndërhyr në favor të një të krishteri dhe i zbulon atij thesarin e meritave të Krishtit dhe të shenjtërve, në mënyrë që ai të mund të marrë faljen e dënimeve të përkohshme të shkaktuara nga mëkatet e tij, nga Ati i mëshirave. Kështu, Kisha, jo vetëm që dëshiron t'i vijë në ndihmë këtij të krishteri, por edhe ta nxisë atë të kryejë vepra devotshmërie, pendimi dhe bamirësie [*Krh. Pali VI, Kushtetuta Apostolike Indulgen-tiarum doctrina, 8; Konkili i Trentos: DS 1835*].

Meqenëse besimtarët e vdekur, edhe pse në procesin e pastrimit, janë gjithashtu anëtarë të të njëjtës bashkësi të shenjtërve, ne mund t'i ndihmojmë, ndër të tjera, duke marrë Ndjesën për ta, në mënyrë që ata të lirohen prej ndëshkimeve të përkohshme të shkaktuara nga mëkatet e tyre.

Me anë të Ndjesës, besimtarët mund të marrin për veten e tyre, por edhe për shpirtrat në Purgator, heqjen e dënimeve të përkohshme, pasojat e mëkateve. (*KKK 1498*).

Ky mësim mbështetet gjithashtu në praktikën e lutjes për të vdekurit, për të cilën tashmë flet Shkrimi i Shenjtë: “Prandaj [Juda Makabeu] ofroi flinë shlyese për të vdekurit, që ata të mund të lirohen nga mëkati” (*2Mak 12, 45*). Që nga kohët më të hershme, Kisha ka nderuar kujtimin e të vdekurve dhe është lutur për ta, në veçanti me kushtimin eukaristik (*Krh. Konkili i Dytë i Lionit: DS 856*), që të pastruar të arrijnë pamjen e lumtur të Zotit.

Kisha porosinë gjithashtu lëmoshën, Ndjesën dhe vepra pendese në favor të të vdekurve: Le t'i ndihmojmë dhe t'i kujtojmë në lutje. Nëse bijtë e Jobit u pastruan me flijimin e të atit (*Krh. Job 1,5*), pse duhet atëherë të dyshojmë se flitë tona për të vdekurit u sjellin ndonjë ngushëllim? Ne nuk ngurrojmë t'i ndihmojmë ata që kanë vdekur dhe të lutemi për ta (*Shën Gjon Gojarti, Homiliae in primam ad Corinthios, 41,5: PG 61,594-595*).

(*Kuvendi i Shën Françeskut, Gjuhadol – Shkodër*)



Moter Marjeta Gjoka
Punëtore e Vogel e Zemrave të Shenjta

**SINODI:
UDHA QË NA BASHKON NË NJË TRUP TË VETËM**

«Tashti, ju jeni trupi i Krishtit dhe, secili prej jush gjymtyrë e tij» (1 Kor 12, 27).

Sinodaliteti është praktika e krishterë e bashkimit, që kërkon të thurë deformimin dhe indin e strukturës së përditshme të jetës, për të cilën na vë përpara një stili që thyen paragjykimet ndaj të tjerëve, i dëgjon ata dhe u jep kohë për t'i lënë vendin diçkaje të re që të ndërtohem si bashku.

Duke jetuar me një prirje të thellë ndaj aftësisë dalluese për të dëgjuar Shpirtin Shenjt, sinodaliteti është me të vërtetë një udhëtim i konvertimit personal dhe i komunitetit. Është një proces, dhe një mënyrë e të jetuarit në Kishë. Është udhëtimi kishtar që të gjithë duhet të ndërmarrin së bashku, sepse të krishterët duhet të jenë shokë udhëtimi "sinodal", është shprehja e vëllazërisë së të pagëzuarve; është forma më e dukshme e bashkimit; është gjithashtu liturgji, duke qenë një akt i një asambleje të shenjtë sakramentale. Papa Françesku me autoritet dhe frekuencë të madhe, shprehet për nevojshmërinë se si të jetojmë sinodalitetin në Kishën e sotme. Sipas tij, nisja dhe jeta e sinodalitetit në Kishë nuk është vetëm urgjenca më e madhe, por e ardhmja e Kishës dhe ilaçi për shumë patologji që sot duken shkatërruese dhe të dhimbshme, e gjitha varet edhe nga

praktikimi i sinodalitetit se sa të bashkuar jemi ne si Kishë!

Së bashku në harmoni

Është e nevojshme të supozohet një konceptim i sinodit dhe sinodalitetit që shkon përtej kuptimit të një ngjarjeje të kremtuar në mënyrë të përpiktë, sinodaliteti si një stil i jetës kishtar, si një proces simbolik, sepse të pagëzuarit dhe hierarkia e jetojnë atë së bashku si një proces të përbashkët, sepse rritet dhe përmirsohet nga qarkullimi i të gjithë gjymtyrëve të Kishës, (krh. Enzo Bianchi).

Një harmoni në të cilën të gjithë duhet të dëgjohen, të gjithë duhet të përballen me njëri-tjetrin në një dialog që nuk përjashton konfliktet, të gjithë duhet të gjejnë konvergjencë në dashurinë vëllazërore kishtar, të gjithë duhet të prodhojnë zgjedhjen që duhen bindur për një bashkim. Sinodaliteti është një udhëtim i bërë së bashku nga të krishterët, nën drejtimin e Shpirtit Shenjt që i është premtuar nga Zoti Jezu Krisht, Kishës së tij. Së bashku jo vetëm që përfshin të krishterët, por përfshin edhe veprimin e Shpirtit të Shenjt, i cili frymëzon dhe shoqëron të gjithë procesin sinodal.





Me pak fjalë sinodi është një ngjarje në të cilën Shpirti ka primatin dhe vepron. Sepse në sinod duhet të ndodhë gjithmonë një "konvertim i zemrës", një frymëzim që tregon dhe zbulon se cila është rruga e Kishës sipas vullnetit të Hyjit. Me fjalë të tjera, bëhet fjalë për përgatitjen e gjithçkaje në mënyrë që Shpirti i Shenjt të mund të përfundojë punën e filluar.

Rëndësia e dëgjimit

Pra, cilat janë fazat që duhen ndjekur si "proces sinodal"? Për Kishën është çështja e dëgjimit të fjalës së Hyjit dhe dëgjimit të njëri-tjetrit midis vëllezërve dhe motrave, për të kërkuar përmes shqyrtimit të bërë së bashku, harmoninë shpirtërore në vlerësime dhe vendime.

Kisha sinodale është një Kishë dëgjimi, në vetëdijen e të dëgjuarit "është më shumë se dëgjim". Është një dëgjim i ndërsjelltë në të cilin të gjithë kanë diçka për të mësuar. Ai që dëgjon të tjerët

dhe që e dëgjojnë Shpirtin e Shenjt, «Shpirtin e së vërtetës» (Gjn 14, 17), për të ditur se çfarë Ai «u thotë kishave» (Zb 2, 7).

Është çështje të dish të dëgjosh realitetin me kritikën e tij të papritura. Prandaj, të dëgjuarit bëhet dëgjimi i njëri-tjetrit, në dëshirën për të mësuar diçka nga njëri-tjetri dhe për të mirëpritur njëri-tjetrin, të dëgjosh të gjithë pjestarë të fortë ose të dobët, të drejtë ose mëkatarë, inteligjentë ose të thjeshtë, hebrej ose grekë, burra ose gra, është një rrëfim praktik dhe një festë e unitetit të të pagëzuarve në Krishtin. Të gjithë kanë të njëjtin dinjitet si bijtë dhe bijat e Hyjit dhe janë vëllezër e motra në Jezu Krishtin: «një trup, një shpirt, një thirrje» (krh. Ef. 4, 4), një bashkësi kishtarë! Procesi sinodal presupozon të dëgjosh Kishën, të dëgjosh në Kishë, të dëgjosh botën e kuptuar si njerëzim. I gjithë populli i Zotit duhet ta ushtrojë këtë vigjilencë dhe të dëgjojë.

Kisha është një vëllazëri

Të krishterët janë vëllezër, *adelphotes* (krh. 1 Pjt 2, 17; 5, 9). Ata janë «si gurë të gjallë, të ndërtoheni shtëpi shpirtërore» (1Pjt 2, 5), kjo është Kisha në të secilën është i pranishëm Shpirti i Shenjt, atë që njeh si *l'unctio magistra*, - shprehet Papa Françesku duke na mundësuar që të njohim dhe të vlerësojmë mrekullitë që Hyji ka bërë dhe vazhdon për të bërë, na inkurajon për të njohur veprimin e Tij dhe për të jetuar ekzistencën e Tij si një dinamikë e Mbretërisë. Prandaj hapi i parë sinodal mbetet dëgjimi i ndërsjelltë, marrja e fjalës nga të gjithë pa përjashtim, dëshira për të mos fshehur apo hequr konfliktet që duhen trajtuar, afirmimi i vëllazërisë

nëpërmjet njohjes së subjektivitetit të tjetrit dhe përgjegjësinë e tij. Në këtë dëgjim "horizontal", dëgjimi i asaj që Shpirti u thotë kishave (krh Zb 2) duhet të jetë gjithmonë i pranishëm. Me fjalë të tjera, "në këtë dëgjim" të vëllezërve dhe motrave, nuk është e mundur të ndahet dëgjimi i vëllezërve nga dëgjimi i Hyjit. Në çdo rast, ndërgjegjja kishtarë e bën secilin të pagëzuar protagonist në jetën dhe misionin e Kishës.

Bashkësitë Rregulltare duhet të jenë shembull Sinodaliteti

Sido që të jetë, mbetet e vërtetë se ky hap i parë për të dëgjuar njëri-tjetrin dhe për të marrë fjalën është më i vështiri dhe më i lodhshmi në ditët e sotme, sepse sinodaliteti kërkon bindje ndaj Ungjillit, përkatësi ndaj Kishës, formim të vazhdueshëm, disponueshmëri për ndryshim dhe krijimtari.

Ne nuk jemi të ushtruar në këtë dëgjim as në bashkësitë rregulltare, të cilat duhet të jenë shtëpi dhe shkolla sinodaliteti, në realitet ky veprim është i vështirë, aq i vështirë sa që shumë herë në vend që të angozohemi për të ecur së bashku zgjidhet rruga më e shkurtër ajo e dorëheqjes e zgjedhjes për të lënë fjalën, por nuk duhet të jetë kështu. Duhet të qartësohemi që sinodaliteti, është udhë e bashkimit dëshiron absolutisht të njohë diversitetin e karizmave dhe shërbesave, dhe cilësinë e popullit të Zotit si një subjekt i cili, "i ushqyer nga *sensus fidei* është në njëfarë kuptimi i pagabueshëm në besim" (*Evangelii Gaudium* 119). Një stil sinodal është, vendosja e njohjes reciproke mbi gjithçka, e forcuar nga autoriteti i ndërsjelltë, i gjallëruar nga ndërgjegjësimi për dhuratat e dhuruara nga Shpirti Shenjt secilit person për të mirën e përbashkët. Askush nuk është i padobishëm në Kishën lokale, apo në komunitetet që e përbëjnë atë. Askush nuk është i padobishëm në një bashkësi rregulltare, por të gjithë dhe të gjitha janë njëloj të shënuar nga Shpirti Shenjt, pavarësisht nga shumëllojshmëria e jashtëzakonshme e dhuratave që i janë dhënë secilit person. Këtu sinodaliteti është njohja e njëri-tjetrit në një udhëtim së bashku, pavarësisht nga shumëllojshmëria e dhuratave, pa hierarki sakrale, pa hipoteka klerikale, pa çfarëdo privilegjesh që mund të jenë dhe mund të kenë. Së bashku, në fakt vëllezër e motra që shikojnë modelin Trinitar, një rreth i pashprehur i reciprocitetit ndërpersonal, në imazhin e të cilit u krijuan burrat dhe gratë. Vëllezër dhe motra konstituivisht në shenjë të lirisë dhe të krijimtarisë, në shenjë të dialogut dhe të shërbimit, në shenjë dhuruese që buron nga Ati, Biri dhe Shpirti Shenjt. Një Kishë me të vërtetë në



përngjasimin e Trinisë, (krh. Cettina Militello, *Kushtim dhe shërbim*, 1, 2019).

Prania e gruas në një Kishë sinodale

Një kishë që përpiqet të jetojë një stil sinodal nuk mund të mos reflektojë mbi gjendjen dhe rolin e gruas brenda saj, e për rrjedhojë edhe në shoqëri. Një fushë me rëndësi të veçantë në këtë drejtim është ajo e pranisë së gruas në organet kishtarë në të gjitha nivelet, duke përfshirë funksionet e përgjegjësisë. Bëhet fjalë për një detyrë drejtësie, e cila gjen frymëzim në mënyrën se si është lidhur Jezusi me burrat dhe gratë e kohës së tij, ashtu edhe në rëndësinë e rolit të disa figurave të grave në Bibël, në historinë e shpëtimit dhe në jetën e Kishës, (Dokument i përfundimtar i Ipeshkvinjve drejtuar Atit të Shenjtë Françesku, në fund të asamblesë së përgjithshme dhe të zakonshme të XV, 3-28 tetor 2018 me temën, *të rinjtë, besimi dhe thirrja*). Fillimi i proceseve sinodale në Kishë është jo vetëm urgjent, por edhe vendimtar, Kisha është thirrur të marrë një mënyrë alternative dhe profetike për të banuar botën dhe për të ecur së bashku si Kishë. Është rrugëtimi që na konverton, na bën të ndryshojmë këndvështrimin tonë dhe na fton të marrim me forcë dimensionin komunitar të besimit si burim jete dhe kriter të së vërtetës. Të bëhemi sa më parë “profetë të vëllazërisë”. Nëse kjo nuk ndodh, Kisha në tërësi do të jetë gjithnjë e më e parëndësishme për të dhe për të gjithë. Do të duhet durim, guxim dhe maturi për të qenë dhe për t’u bërë një Kishë sinodale. Prandaj, le të angazhohemi që të përpiqemi të frekuentojmë të ardhmen, të bëjmë ëndrrat të mbijnë, të zgjojmë profeci dhe vizione, të lulëzojnë shpresat, të stimulojmë besimin, të lidhim plagët, të thurim marrëdhënie, të ringjallim një agim shprese, të mësojmë nga njëri-tjetri dhe të krijojmë imazhe pozitive që ndriçojnë mendjet, ngrohin zemrat, rikthejnë forcën në duar dhe frymëzojnë të rinjtë, të gjithë të rinjtë pa përjashtim vizionin e një të ardhmeje të mbushur me gëzimin e Ungjillit, (krh. Rossano Sala, *Një kishë sinodale për misionin, shënime mbi baritoren e rinisë 2020 - 2021*).

Hapja e Kishës ndaj Hyjit

Shën Gjon Gojarti thoshte: "Kisha dhe Sinodi janë sinonime". Në fakt, Kisha nuk është gjë tjetër veçse "ecja së bashku" e grigjës së Hyjit përgjatë shtigjeve të historisë, duke takuar Krishtin Zot. Brenda saj askush nuk mund të “ngrehet” mbi të tjerët. Përkundrazi, në Kishë është e nevojshme që dikush të "ulë veten" për të vënë veten në shërbim të vëllezërve gjatë rrugës. Nënsekretarja e Sinodit të

Ipeshkvijve Nathalie Becquart thoshte, ndoshta dy kategori kishtarë janë më të favorshme dhe më të përgatitura për sinodalitet. Sigurisht gratë, të cilat i kanë treguar vëmendje të veçantë temave të bashkimit, ndarjes dhe bashkëpërgjegjësisë dhe janë dalluar përgjatë mënyrës sinodale për këtë ndjeshmëri. Pastaj burra dhe gra të shenjtëruar nga vetë natyra e tyre, jetojnë dhe punojnë në bashkësi, domethënë së bashku, duke kërkuar me të gjitha përpjekjet dhe dështimet e dukshme që përjetojnë të shkëlqejnë si "profetë të vëllazërisë" në Kishë dhe në botë. Sigurisht, pjekuria e besimit është e nevojshme në të gjithë popullin e Hyjit, në të gjithë shërbëtorët e tij, në kolegjin Ipeshkvor, si dhe në pasardhësin e Pjetrit. Nuk jemi ende në kushtet ideale për të zhvilluar një "sinodalitet misionar" në Kishë, por sigurisht rrugëtimi sinodal na ndihmon të zgjidhim disa nyje, të marrim kushtet shpirtërore dhe baritore për një ndryshim ritmi për të gjithë nivelet dhe për të parë një dritë të frytshme të rinovimit.

Sigurisht që na ndihmon të kuptojmë se kjo është rruga që duhet të ndjekim së bashku, (krh. Rossano Sala, *Një kishë sinodale për misionin, shënime mbi baritoren e rinisë 2020 - 2021*). Fatkeqësisht, komunitetet tona janë larg këtij ndërgjegjësimi. Bashkëpërgjegjësia kërkon përkushtim, dallueshmëri, përvetësim dhe njohje të kompetencës.

Këto gjëra kushtojnë përpjekje dhe shumë mund. Kisha lokale si dhe komunitetet që e banojnë atë, duke përfshirë ato të shënuara nga zgjedhja "e rregulluar", domethënë duke iu përmbajtur një rregulli të përbashkët të jetës, së pari thjeshtojnë skemat organizative sipas parimeve nga lart-poshtë dhe hierarkike.

Në përgjithësi për shumë besimtarë dhe rregulltarë, siguron një jetë të qetë që do të shqetësohej nëse do të thirreshin për të zgjedhur dhe vendosur. Kështu ne mbetemi të asfiksuar për të mbrojtur një kujdes baritor të mbijetesës, për të këmbëngulur në rritjen dhe dhënien e fryteve të veprave tona të vështira.

Sinodaliteti nuk është një rrugë e shënuar që në fillim. Ai kërkon që ne të hapemi ndaj të papriturave të Zotit, i cili duke dëgjuar të tjerët vjen të na prekë, të na shkundë, të na modifikojë në brendësi. Nuk mund të injorojmë Barinjtë e formuar në sinodalitet, të cilët ushtrojnë një stil të ri udhëheqjeje të cilin ne mund ta karakterizojmë si një udhëheqje bashkëpunuese jo më vertikale dhe klerike, por horizontale dhe bashkëpunuese, (krh. Nathalie Becquart, *Sinodaliteti një udhëtim i konvertimit të komunitetit, revista e klerit italian 5-2021*).





IKONA FEMËRORE E SAMARITANIT TË MIRË

Kronikë e mbylljes së viti Jubilar të 100 vjetorit të themelimit të Kongregatës së Motrave Baziliane “Bijat e Shën Makrines”.

Me datën 8 korrik 2022 në Mezzojuso (PA) Sicili, ne Motrat Baziliane kemi mbyllur vitin jubilar të 100 vjetorit të themelimit. Mesha Shënjte u celebrua nga Shkëlqesia e Tij, Mons. Giorgio Demetrio Gallaro, Arqipeshkv Segretar i Dikasterit për Kishat Lindore. Na nderoi me praninë e ti atërore edhe Mons. Angelo Massafra, Arcipeshkv i Shkodër-Pult, të cilin e falenderojmë që erdhi të festojë me ne e të na drejtojë shpirtërisht tre ditë para mbylljes së Jubileut. Ai na inkurajoi shpesh duke na thënë se Karizma jonë e Bashkimit është e nevojshme tani, më shumë se kurrë, në këtë botë të copëtuar e të shqetësuar.

Bashkëcelebruan në Meshën Shënjte shumë meshtarë të Diocezes së Piana Degli Albanesi, të cilës i përkasim ne motrat baziliane që prej themelimit. Shumë banorë të Mezzojuzos dhe miq erdhën të gëzuar për të falenderuar Zotin me ne e për ne. I madh ishte gëzimi i të gjitha motrave baziliane, që përfaqesuan bashkësitë tona nga Italia (Sicilia, Calabria dhe Roma) si dhe motra nga India, Kosova dhe Shqipëria.

Po, ne Motrat baziliane, në këtë vit Jubilar po kujtojmë historinë e misionit të nisur me dëshirën, zellin dhe lutjen për bashkim. Kemi rizbuluar, me sytë e Fesë, udhëtimin që Zoti ka bërë me motrat tona, duke i drejtuar e shendritur në këto 100 vite të themelimit, që nga fillimi. Përfytyrojmë dy vajzat nga Grottaferrata, motrat Raparelli (RM) që me 2 korrik 1921 nisen nga Roma, duke perseritur ëmbelsisht fjalët inkurajuese të papa Benedetto XV: *“Jo vetëm e bekoj Kongregatën tuaj, por e dua...sepse ajo është e nevojshme...”*. Duke u lutur gjithë kohën dy motrat nga Grottaferrata arritën në Mezzojuso me 8 korrik, duke i dhënë jetë Kongregatës tonë, lindur me dëshirën e Jezusit: *“...Derisa të gjithë të jenë një gjë e vetme...”* (Gjn 17,21). Kjo britmë e Krishit u bë dhurata e Shpirtit Shenjtë për ne, karizma jonë, grupi i vetëm i gjakut tonë, shpresa e jetës tonë, qëllimi e veprave të bamirësive të misionëve tona. “Kongregata është Vepra e Zotit”- përsëriste Nëna Makrina Raparelli, e ne, bijat e saj, besojmë plotësisht se Zoti vetë do ta çojë përpara, për shumë vite e shekuj.

Nëna jonë themeluese dëshironte bashkimin e të krishterëve me shumë se çdo gjë tjetër, në fakt ajo iu kushtua Zotit “Viktimë” për bashkimin e të krishterëve. E madhe ishte Feja e saj dhe dëshira për t'u bërë të mirën të gjithëve, pa përjashtim, sepse të gjithë jemi bij të Hyjit, thoshte e bindur ajo. Në vitin 1937 shkruante: *“...Ju porosis të mos flisni kurrë për*



grekë e latinë, ju këshilloj fortësisht të mos bëni debate mbi ritet, as në shtëpi e as jashtë saj, e as mos ua lejonit të tjerëve një gjë të tillë në shtëpinë tonë, e nëq ndokush fillon të bëjë debate, ju duhet ta ndalni shpejt duke i thënë që ne jemi këtu vetëm për të mirën e shpirtërave”.

E madhe është mirenjohja jonë ndaj Atin Themelues, At'Nilo Borgia, murg bazilian, arbëresh i lindur në Piana degli Albanesi (PA), i cili drejtoi shpirtërisht dy motrat Rapparelli e motrat tona të para. Falenderojmë të gjithë ipeshkvijtë dhe meshtarët, bamirësit e shumë të sidomos banorët e fshatrave të cdo misoni, të cilët u sillnin motrave të gjitha të mirat e Zotit. Kujtojmë me mall të gjitha motrat që iu përgjigjën thirrjes së Zotit duke u bërë pjesë e Kongregatës sonë, ato që i qëndruan besnike Zotit deri në vdekje por edhe ato që ishin pjesë e bashkësive tona për pak ditë o vite. Kemi bekuar motrat që e kanë përjetuar dhe dëshmuar karizmën e bashkimit duke dashur njera tjetrën me dashurinë e Zotit, duke punuar, duke dhënë mësim në gjimnazet tona në Mezzojuso, Palermo e Sicilia, ku edukuan qindra e mijëra vajza që sot janë mësuese e drejtoresha. Kujtojmë ato motra që bënë katekizëm në famulli të ndryshme e të shumta, ato që edukuan femijët e vegjël e të rinjtë, ato që shkonin e u shërbenin të sëmurëve nëpër shtëpitë e tyre, ato që hapen dyert e bashkësive për edhe zemrat e tyre për të sëmurët me aftësi të kufizuara dhe shkonin në sytë e tyre Krishtin e kryqëzuar. Admiruese ato motra që përgatisnin ushqimin edhe për 100 vajza të konvikteve e ato që pjatën e ushqimit të tyre ua jepnin të varferve fshehtas... Si të mos kujtojmë motrat që të sëmura në



shtat, luteshin e i ofronin Zotit dhimbjet e tyre për bashkimin e të krishterëve e për shpëtimin e shpirtërave.

Duke kujtua historinë tonë njeqindvjeçare, mund të themi se kemi zbuluar të mahnitura Veprën e Zotit. Disa herë historia na duket si një “mozaik” i veprave të Zotit i përbërë prej shumë gurëve me forma të ndryshme, e herë të tjera historia i përngjan një “pelhure” të bukur, të forte dhe unike edhe shumëngjyrëshe, me ndonjë të çarë si plagë por të arnuar prej dashurisë Hyjnore dhe deshirës se vetme për bashkimin e bijëve të Zotit. Jemi të bindura se këtë mozaik apo pelhurë e ka ruajtur me kujdes e dashuri Nëna e Zotit tonë, Zoja e Këshillit të Mirë, që ne thirrjmë Nëna jonë e Mbrojtja jonë, Avokatja e Mbretëresha e shpirtërave tanë.

Do të doja të preçizoja se Nëna jonë Themeluese, e Nderueshmja Makrina Raparelli e donte shumë Shqipërinë dhe erdhi personalisht në 1939 duke hapur shumë misione në Jug të Shqipërisë. Ja një pjesë e letrës së saj të parë nisur nga Shqipëria: *“Unë po filloj të mësoj shqip, kishat këtu janë të mbajtura mirë, kemi hapur kopshte femijësh e kemi 70 fëmijë si të krishterë por edhe muslimanë. Afër shkollës së femijëve kemi hapur edhe kurse rrobaqepsie për vajza nga mosha 14 e sipër; kemi filluar vizitat e të semurëve nëpër familje e spitale. Edhe Drejtori u burgut në kalanë e Ali Pashës na ftoi të shkojmë për të takuar burgosurit. Zoti na dhashtë mundësinë që t'i afrojmë Atij shumë shpirtëra”* (Positio f. 444). Por i Keqi, që urren Veprat e bamiresisë, vendosi një dekret për t'i larguar misionarët nga Shqipëria. Nënë Makrina, e shqetësuar për jetën e motrave i ndërmjetësoi te kardinali Tisserant që t'ia sillte motrat në Itali, biles edhe i premtoi: *“Në kohë më të mira, kur situata të jetë më e qetë e në Shqipëri të ketë liri për të punuar e besuar, atëherë ne do të jemi të gatshme të kthehemi persëri me gëzim”* (Positio f. 453).

Premtimi i Nënës, i ruajtur në zemrën dhe kujtesën e shumë motrave që kishin qënë misionare në Shqipëri, u bë realitet pas 46 viteve të regjimit çnjerëzor komunist. Ishte data 2 korrik 1992 kur motrat basiliane u rikthyen për herë të dytë në Shqipëri, e si për mrekulli të Zotit që fitoi mbi të keqen, mes motrave u rikthye edhe motër Partenia tashme 70 vjeçare, por që kishte ardhur misionare 18 vjeçare Elbasan në vitin 1940. Këtë herë Nunci Apostolik, mons. Ivan Dias, i këshilloi motrat të mos riktheshin në misionet që para luftës në zonat jugore për te vendoseshin në Gurez-Laç-Albania, (Dioqeza Tirana-Durrës) në nderim të martirit Don Shtjefën Kurti. Pas Gurëzit hapem edhe një mision në Vrake-Boriq-Shkoder. Në të dyja misionet shqiptare



Foto: Salvatore Blusica

bashkëpunojmë me Etërit dehonianë.

Përfundimisht mund të dëshmojme me gezim se merita e Veprave bamirëse të bëra në këto 100 vite nga Kongregata jonë, i perkasin Zotit, i cili na ka drejtuar me forcen e tij hyjnore e Ai na drejtoftë gjithmonë. Martirët e Kritshit na u bafshin ndihmë.

Tani po e përfoj deshimnë me fjalët inkurajuese që Kardinal Leonardo Sandri, Prefetto del Dikastero per le Chiese Orientali, na drejtoi me rastin e Vitit Jubilar:

“Motra të dashura, në fillim të Kongregatës suaj gjenden të gjitha përmasat e jetës rregullare dhe ecja e veçantë e Karizmës suaj: lidhja e thellë me Krishtin, Dhëndërr e Mësues, Ndëgjesa e prania juaj në Kishë, shërbimi ndaj të vegjëlve dhe të varfërve, gatishmëria në hapjen e misioneve, qëndrimi i durueshëm në vështirësi, deri edhe burgjet në Shqipëri, dëshira e madhe për bashkimin e bijëve të Zotit të ndarë mes tyre. Fakti që jeni të përfshira në Traditën e madhe Bizantine, ju vë në kontakt me thesare shpirtërore shumë të çmueshëm, të cilët mund t'i merrni në Celebrimin e Meshës e ju bën trashëgimtarë të përshtypshëm të veçantë me të cilën Shën Bazili e motra e tij Shën Makrina kanë rrënjësuar në vendet Lindore. Ju u është dhuruar aftësia për të dëgjuar vuajtjen e Atit për arsye të ndarjeve mes bijëve të Tij, shizamve të ndodhura para shumë vitesh, të djeshmeve e ndarjet e sotshme, të shpërthyer brenda botës bizantine ortodokse. Në Shqipëri, fillimisht me luftën e pastaj me ardhjen e regimit komunist e ateist, keni vuajtur, e disa motrave tuaja iu kërkuar të qëndronin në spitalin e Girokasatres për të mjekuar të semuret, si një ikonë femërore e samaritanit të mirë. Me lutjen dhe dashurinë tuaj sot përkuluni mbi plagët e zemrës së njeriut të sotëm, mbi plagët e botës e të Kishës, duke i mjekuar me vajin e ngushëllimit dhe verën e gëzimit ungjellor; lutuni me Jezusin “ut unum sint”, që të gjithë të jenë një gjë e vetme e bota të besojë”.

Moter Elena Lulashi



PËR TË MIRËN DHE SHENJTËRIMIN E MBARË POPULLIT TË HYJIT

Shugurimi meshtarak i Dom Marjan Gjinesha

Të shtunën, më 2 korrik, 2022, në Katedralen e Shën Shtjefnit, përmes lutjes së Shugurimit dhe vendosjes së duarve të Shkëlqesisë së Tij Imzot Angelo Massafra u kremtua Mesha e shugurimit meshtarak të Diakonit Dom Marjan Gjinesha . Dom Marjani, pas një përgatitjeje të gjatë, duke marrë Urdhrin e Shenjtë të Meshtarisë, është i thirrur të predikojë Ungjillin dhe të ndajë sakramentet duke bashkëpunuar në mënyrë të ngushtë, me Ipeshkvin, që është shenjë e gjallë e Krishtit, në mesin e popullit të Hyjit.

Kremtimi i Meshës së shenjtë u mbajt në Katedralen e Shën Shtjefnit në Shkodër me një pjesëmarrje të madhe të popullit të Zotit, familjarët, meshtarë nga dioqezat e Shqipërisë, motra të kongregatave të ndryshme, miqtë dhe dashamirët e Meshtarit të Ri.

Pas shpalljes së Ungjillit, në prani të popullit të Zotit, dhe të bashkremtuesve të tij, kandidati i përzgjedhur për shugurim, dom Marjani, i cili i thirrur nga Rektori i Seminarit “Nena e Këshillit të Mirë” - Shkodër, dom Leonardo Falco, u paraqit para të gjithëve, dhe pasi iu afrua Ipeshkvit me nderimin e duhur, u përgjigj me fjalët: Ja ku jam! Nëpërmjet kësaj përgjigjeje, kandidati i zgjedhur për Urdhrin e Presbiteratit, shprehi përpara Ipeshkvit e të gjithë të pranishmëve, vullnetin vendosës për të ushtruar gjatë gjithë jetës së tij ministerin meshtarak sipas qëllimit të



Krishtit e të Kishës, nën drejtimin baritor të Ipeshkvit.

Menjëherë pas këtij momenti, ipeshkvi shugurues, imzot Monsinior Angelo Massafra mbajti homelinë e rastit, ku mes të tjerave tha “! *Ushtroje detyrën tënde meshtarake me përvujtëri dhe përshpirtëri, duke i bashkuar besimtarët në një familje të vetme, për t'i drejtuar kah Hyji Atë, nëpërmjet Jezu Krishtit. Gjatë shërbimit meshtarak të jesh bukë që thyhesh për të tjerët, duar për ata që s'kanë duar, sy për ata që s'kanë sy, këmbë për ata që s'kanë këmbë*”.

Me Urdhrin e Shenjtë, dom Marjani fillon jetën e re meshtarake, ku Jezusi bëhet një në të e me të, duke i kërkuar gjithë vetveten. Në dhuratën totale të jetës së tij bërë në Krishtin, Shpirti i Shenjtë e veshë me shenjtëri në mënyrë që të zhvillojë ministerin e tij në besnikëri dhe në dinjitetin e meshtarisë së tij për të mirën dhe shenjtërimin e mbarë popullit të Hyjit.

Dom Marjan Gjinesha, lindur me 6 tetor 1992 në Vrake-Malësi e Madhe. Shkollën fillore e përfundoi në “Vasil Shanto” - Vrakë, ndërsa në vitet 2007-2011, e vazhdoi shkollën e mesme në Gruemirë.

Hyri në seminarin “ Nëna e Këshillit të Mirë ” në Shkodër me 2 tetor 2011 dhe përfundoi studimet filozofike-teologjike. Me 2 Korrik 2022 u shugurua Meshtar i Arqidioqezës Shkodër-Pult.



Alda Preka



PAQJA ËSHTË ÇKA MË SË SHUMTI I DUHET KËSAJ BOTË!

Go4Peace Albania 2022

Gjatë datave 24-31 korrik 2022 në qytetin e Shkodrës, u mbajt kampi GO4Peace. Gjatë 7 ditëve intensive dhe një periudhe parapërgatitje u zhvilluan një sërë aktiviteteve dhe workshopesh të ndryshme, të cilat kishin në fokus paqen, solidaritetin, ndihmën për të tjerët, shpresën, besimin, dashurinë e kujdesin për njerëzit, komunitetin dhe mjedisin.

Në kamp morën pjesë të rinj nga 4 shtete të ndryshme: Bosnja dhe Hercegovina, Kosova, Italia dhe Shqipëria. Kampi u zhvillua paralelisht në të gjithë Evropën. U zhvilluan 14 workshopë të ndryshme, në të cilët u angazhuan rreth 40 të rinj.

Të rinjtë pjesëmarrës u ndanë në grupe dhe i



dhanë krahë shpresës për një të ardhme më të mirë. U kujdesën për natyrën, pastruan dhe promovuan disa ndër bukuritë e Bashkisë Shkodër, lanë gjurmën e tyre në ambientet e Qendrës “Jezusi, Bariu i Mirë”, organizatore kryesore e kësaj nisme, me anë të një muraleje, animuan e gëzuan paraditet e fëmijëve të familjeve në vështirësi social-ekonomike të zonës përreth, përgatiten ushqim për komunitetin rom të vendosur në disa nga kampet e Bashkisë Shkodër dhe më pas realizuan shpërndarjen e tij në vendqëndrimet e tyre aktuale, si dhe vendosen në Kishën e Rragamit peacestickun me mbishkrimet “Paqja mbi tokë” në katër gjuhë si

shenjë mirëseardhjeje dhe mikpritjeje për këdo që shkel aty. Vullnetarizëm dhe mesazhe paqeje, momente bashkë, argëtim, bashkëndarje dhe meshë e shenjtë çdo darkë.

Qëllimi kryesor i kampit ishte ndërtimi i urave ndërmjet të rinjve për promovimin e paqes ndërmjet komuniteteve.

Angazhimi i të gjithëve, përmes bashkëpunimit dhe partneritetit së bashku, mund të sjell transformimin social dhe shpirtëror të komuniteteve tona dhe ndërtimin e një shoqërie më të paqetë.

Miqësi të reja, përvoja të reja, sfida për t'u përballur, mirënjohje Zotit për gjithçka na ka dhuruar, solidaritet, mirësi, shpresë, dashuri e besim për njëri tjetrin, jetën, vendin tonë e natyrën që na rrethon, këto do mbesin gjatë nga go4peace albania 2022.

Faleminderit nga zemra go4peace international. Paqja është çka më së shumti i duhet kësaj botë.





BESNIKËRI NDAJ THIRRJEJES QË TË JETË MISIONARE NË TOKËN SHQIPTARE

Kaloi në amshim motër Elena D'Avanti

Më 15 korrik 2022 kaloi në amshim Motër Elena D'Avanti, misionare italiane e bashkësisë së motrave Stigmatine e cila jetonte në famullinë e “Shën Palit e Pjetrit” në Hajmel. Nderimet, homazhet dhe kremtimi i Meshës së Salikimit, për motër Elenen u mbajtën në Kishën e Motrave Stigmatine në Shkodër, me pjesëmarrjen e motrave të kësaj kongregate, besimtarëve të ardhur nga famullia e Hajmelit, meshtarëve dhe motrave të kongregatave të ndryshme. Me datë 16 korrik, në mungesë të Ipeshkvit të Sapës, si dhe të Arqipeshkvit të Shkodrës mesha u udhëhoq nga ipeshkvi i Rrëshenit Imzot Gjergj Meta, në bashkëkremtim me Etërit Minor, Kapuçin dhe shumë meshtarë të tjerë të dioqezës së Shkodrës dhe Sapës.

Në fillim Imzot Gjergji përcolli mesazhet e ngushëllimit në emër të Ipeshkvinjëve të Shqipërisë.

Gjatë predikimit, Imzot Meta vlerësoi kontributin e motër Elenes e cila shërbeu në tokën shqiptare për 29 vite. -Ajo ka parë dhe ka kuptuar se këtu në Shqipëri ishte vendi i saj. Kjo besnikëri ndaj kësaj thirrjeje që të jetë misionare në tokën shqiptare është motiv mirënjohjeje për motrën. Të falënderojmë për dëshminë, misionin dhe jetën që bashkëndave me ne – shtoi Imzot Meta.

Ndërsa Motër Dukata Radoja, vikarja gjenerale e Kongregates së motrave Stigmatine e cila erdhi nga Roma për të përcjellë motër Elenen, tha se që nga viti 1993 e deri më sot motër Elena ishte për ne një mësuese besnike dhe e përkushtuar. Me durimin e pafund të një nëne na ka shoqëruar në çdo hap të formimit tonë, na ka përcjellë gjithmonë me atë karakter të një bukurie mahnitëse shpirtërore, me një buzëqeshje hyjnore dhe me thjeshtësinë françeskane. Ajo me gëzimin e saj të veçantë dhe me dashurinë e pamashë tërhoqi shumë njerëz afër vetes, shpalli ungjillin e shprehi dashurinë e Zotit çdo ditë.

Vërtet deshuria e misionareve në vendin tonë, është një shenjë e dashurisë së Zotit për Kishën katolike në Shqipëri. Mt. Elena qe një shembull i tillë. Vendimi i saj të jetonte përgjithmonë në Shqipëri për motrat Stigmatine ishte një nder, një



respekt por edhe një përgjegjësi e jona ndaj saj.

Sot në përkujtimin e festës së Zojës së Karmelit për të cilën ka pasë devocion të veçantë me përvujtëri të gjitha ne, si motra stigmatine shqiptare i kërkojmë: që të lusin Zotin me të lumen Maria Tuci, me Martirët e kësaj Kise. Derisa ne brezeria e re të mësojmë prej shembullit të misionareve, dhe zellit besnik ndaj ungjillit dhe Kishës që treguan gjithmonë. Pas kremtimit të meshës trupi i saj pushon në varrezat e Rrmajt, Shkodër.

Motër Elena, Pushofsh në Paqe.

Motrat Stigmatine



JEMI BIJTË E NJË HISTORIE QË DUHET RUAJTUR!

Homelia e Atit të Shenjtë në Kanada
(24 - 30 korrik 2022)

Festa e Shenjtërve Joakim dhe Ana
"Stadiumi Commonwealth" në Edmonton
E martë, më 26 korrik 2022



Sot është festa e gjyshërve të Jezusit; Zoti ka dashur që të takoheshim kaq të shumtë në numër pikërisht në këtë ditë kaq të dashur për ju dhe për mua. Në shtëpinë e Joakimit dhe të Anës, Jezusi i vogël ka njohur gjyshërit e tij të moshuar dhe ka përjetuar afërsinë, butësinë dhe mençurinë e tyre. Të mendojmë edhe ne për gjyshërit tanë dhe të reflektojmë mbi dy aspekte të rëndësishme.

I pari: *jemi bijtë e një historie që duhet ruajtur*. Nuk jemi individë të izoluar, nuk jemi ishuj, askush nuk vjen në botë i shkëputur prej të tjerëve. Rrënjët tona, dashuria që na ka pritur dhe që kemi marrë kur erdhëm në botë, mjediset familjare në të cilat u rritëm, janë pjesë e një historie unike, e cila na ka paraprirë dhe na ka krijuar. Nuk e kemi zgjedhur ne, por e kemi marrë si dhuratë; është një dhuratë që jemi të thirrur ta çmojmë. Sepse, siç na ka kujtuar Libri i Siracidit, ne jemi "pasardhësit" e atyre që na paraprinë, ne jemi ai "trashëgim i pasur" (Sir 44,11). Një trashëgim që, përtej zotësisë apo autoritetit të disave, inteligjencës apo krijimtarisë së të tjerëve në këngë apo poezi, e ka qendrën te drejtësia, te të qenit besnik ndaj Zotit dhe vullnësës së Tij. Dhe këtë gjë na e transmetuan të tjerët. Që ta pranojmë me të vërtetë se kush jemi dhe sa të çmuar jemi, kemi nevojë të marrim përsipër ata prej

të cilëve rrjedhim, ata që nuk kanë menduar vetëm për veten e tyre, por na kanë transmetuar thesarin e jetës. Jemi këtu falë prindërve, por edhe falë gjyshërve që na bënë të përjetojmë se jemi të mirëpritur në botë. Shpesh ishin ata që na donin pa rezervë dhe pa prituri diçka nga ne: ata na kanë kapur për dore kur kishim frikë, na kanë qetësuar në errësirën e natës, na kanë inkurajuar kur në dritën e diellit duhej të bënim zgjedhjet e jetës. Falë gjyshërve tanë, morëm një *përkëdhelje nga historia që na parapriu*: kemi mësuar se e mira, butësia dhe mençuria janë rrënjë të forta të njerëzimit. Në shtëpinë e gjyshërve tanë, shumë prej nesh kanë thithur erën e mirë të Ungjillit, forcën e një feje që ka shijen e shtëpisë. Falë tyre kemi zbuluar një fe familjare, një fe shtëpiake; po, kështu është, sepse feja në thelb komunikohet në këtë mënyrë, komunikohet "në dialekt", komunikohet me dashuri e inkurajim, kujdes e afërsi.

Kjo është historia jonë që duhet ruajtur, trashëgimtarë të së cilës jemi: jemi bij, sepse jemi nipër e mbesa. Gjyshërit kanë vënë në ne vullën origjinale të mënyrës së tyre të të qenit, duke na dhënë dinjitet, besim te vetja dhe te të tjerët. Ata na kanë transmetuar diçka që nuk mund të zhduket kurrë brenda nesh dhe, në të njëjtën kohë, na kanë



mundësuar që të jemi njerëz unikë, origjinalë dhe të lirë. Kështu, pikërisht nga gjyshërit tanë kemi mësuar se dashuria nuk është kurrë një shtrëngim, ajo kurrë nuk i heq tjetrit lirinë e tij të brendshme. Joakimi dhe Ana në këtë mënyrë e kanë dashur Marinë dhe Jezusin; Maria e ka dashur Jezusin në këtë mënyrë, me një dashuri që kurrë nuk e mbyti apo e pengoi, por e shoqëroi për të përqaftuar misionin për të cilin kishte ardhur në botë. Të përpiqemi ta mësojmë këtë si individë dhe si Kishë: mos e shtypni kurrë ndërgjegjen e tjetrit, mos e lidhni me zinxhirë lirinë e atyre që kemi përballë dhe mbi të gjitha, mos i lini pa dashuri dhe respekt njerëzit që na kanë paraprirë dhe që tani na janë besuar neve, thesare të çmuara që ruajnë një histori më të madhe se ata vetë.

Të ruash historinë që na ka krijuar - na thotë përsëri Libri i Siracidit - do të thotë që të mos errësojmë “lavdinë” e të parëve: të mos ua humbasim kujtimin, të mos harrojmë historinë që na solli në jetë, të kujtohem i gjithmonë për ato duar që na kanë përkëdhelur dhe mbajtur në krahë, sepse pikërisht në këtë burim gjejmë ngushëllim në momentet e shkurajimit, dritë në shoshitje, guxim për t’u bërë ballë sfidave të jetës. Por ruajtja e historisë që na solli në jetë do të thotë gjithashtu të kthehem i gjithmonë në atë shkollë ku kemi mësuar dhe ku kemi jetuar dashurinë. Do të thotë, përballë zgjedhjeve që duhen bërë sot, ta pyesim veten se çfarë do të bënin në vendin tonë të moshuarit më të mençur që kemi njohur, çfarë na këshillojnë apo do të na kishin këshilluar gjyshërit dhe stërgjyshërit tanë.

Të dashur vëllezër dhe motra, ta pyesim veten atëherë: a jemi bij dhe nipër që dimë ta ruajmë pasurinë që kemi marrë? A i kujtojmë mësimet e mira që kemi trashëguar? A flasim me të moshuarit tanë, a u kushtojmë kohë për t’i dëgjuar? Në shtëpitë tona, që janë gjithnjë e më të pajisura, moderne dhe funksionale, a krijojmë një hapësirë të denjë për të ruajtur kujtimet e tyre, një vend të veçantë, një faltore të vogël familjare që, përmes imazheve dhe objekteve të dashura, na mundësojnë që t’i kujtojmë dhe të lutemi për ata që na paraprinë? A e kemi ruajtur Biblën dhe Rruzaren e të parëve tanë? Të lutemi për ta dhe në bashkim me ta, t’i kushtojmë kohë për t’i kujtuar, të ruajmë trashëgiminë e tyre: në mjegullën e harresës që mësyn kohët tona të stuhishme, vëllezër e motra, është thelbësore që *të kujdesemi për rrënjët*. Kështu rritet pema, kështu ndërtohet e ardhmja. Kështu arrijmë të

reflektojmë për një aspekt të dytë: përveçse *jemi fëmijë të një historie që duhet ruajtur*, ne jemi *artizanë të një historie që duhet ndërtuar*. Secili mund të njohë se është ai që është, me dritat dhe hijet e tij, sipas dashurisë që ka marrë ose që i ka munguar. Misteri i jetës njerëzore është ky: të gjithë jemi bij të dikujt, të lindur dhe të formuar nga dikush, por duke u rritur jemi të thirrur edhe që të jemi baballarët, nënat dhe gjyshërit e dikujt tjetër. Pra, duke parë personin që jemi sot, çfarë duam të bëjmë me veten tonë?

Gjyshërit prej të cilëve vijmë, të moshuarit që kanë ëndërruar, kanë shpresuar dhe kanë sakrifikuar veten e tyre për ne, na bëjnë një pyetje themelore: çfarë shoqërie duam të ndërtojmë? Kemi marrë shumë nga duart e atyre që na kanë paraprirë: çfarë duam t’u lëmë trashëgim pasardhësve tanë? Një fe të gjallë apo



diçka sipërfaqësore, një shoqëri të themeluar mbi përfitimin e individëve apo mbi vëllazërinë, një botë në paqe apo në luftë, një krijesë të shkatërruar apo një shtëpi që është ende mikpritëse?

Dhe të mos harrojmë se kjo lëvizje që jep jetë shkon nga rrënjët te degët, te gjethet, te lulet, te fryti i pemës. Tradita e vërtetë shprehet në këtë dimension vertikal: nga poshtë lart. Të kemi kujdes që të mos biem në karikaturën e traditës, e cila nuk lëviz në vijë vertikale - nga rrënjët te frytet - por në një vijë horizontale - përpara/prapa - që na çon në kulturën e “ecjes prapa” si një strehë egoiste; dhe kjo nuk bën gjë tjetër veçse e fut në kuti të tashmen dhe e ruan atë në logjikën e “kështu është bërë gjithmonë”.

Në Ungjillin që kemi dëgjuar, Jezusi u thotë nxënësve se ata janë të lumë, sepse mund të shohin dhe të dëgjojnë atë që kaq shumë profetë dhe njerëz të drejtë kanë qenë në gjendje vetëm të dëshirojnë (krh. Mt 13, 16-17). Shumë, në fakt, kishin besuar në premtimin e Zotit për ardhjen e Mesisë, kishin përgatitur rrugën për Të, kishin njoftuar ardhjen e Tij. Por, tani që Mesia ka ardhur, ata që mund ta shohin



dhe ta dëgjojnë janë të thirrur ta mirëpresin dhe ta shpallin atë.

Vëllezër dhe motra, kjo vlen edhe për ne. Ata që na paraprinë na kanë transmetuar një pasion, një forcë dhe një dëshirë të zjarrtë, një zjarr që na takon neve ta ringjallim; nuk bëhet fjalë për të ruajtur hirin e mbetur, por për të rindezur zjarrin që ata kanë ndezur më përpara. Gjyshërit dhe të moshuarit tanë kanë dëshiruar që të shihnin një botë më të drejtë, më vëllazërore, më solidare dhe kanë luftuar për të na dhënë një të ardhme. Tani, na takon neve që të mos i zhgënjëjmë ata. Na takon neve që të marrim përgjegjësinë për këtë traditë që kemi marrë në trashëgimi, sepse tradita është feja e gjallë e të vdekurve tanë. Ju lutem, mos e ktheni atë në tradicionalizëm, që është feja e vdekur e të gjallëve, siç ka thënë një mendimtar. Të mbështetur nga ata, nga baballarët tanë, që janë rrënjët tona, na takon neve të japim frytë. Ne jemi degët që duhet të lulëzojnë dhe të fusim fara të reja në histori. Pra, t'i bëjmë vetes një pyetje konkrete: përballë historisë së shpëtimit të cilës i përkas dhe përballë atyre që më kanë paraprirë dhe dashur, çfarë bëj unë? Unë kam një rol unik dhe të pazëvendësueshëm në histori: çfarë gjurme jam duke lënë gjatë ecjes sime, çfarë jam duke bërë, çfarë jam duke u lënë atyre që më ndjekin, çfarë jam duke dhuruar prej vetes sime? Shumë herë jeta matet në bazë të parave që fitojmë, të karrierës që bëjmë, të suksesit dhe të konsideratës që kanë të tjerët për ne. Por këto nuk janë kritere lindëse. Pyetja është: a po lind? A po lind jetë? A jam duke futur në histori një dashuri të re dhe të ripërtërirë? A jam duke shpallur Ungjillin aty ku jetoj, a jam duke i shërbyer ndokujt

falas, siç kanë bërë me mua ata që më kanë paraprirë? Çfarë bëj për Kishën time, për qytetin tim dhe për shoqërinë time? Vëllezër e motra, është e lehtë të kritikosh, por Zoti nuk do që të jemi vetëm kritikues të sistemit, nuk do që të mbyllemi, nuk do që të jemi “ata që ecin prapa”, ata që tërhiqen, siç thotë autori i Letrës drejtuar Hebrenjve (krh. Heb 10,39), por dëshiron që të jemi artizanë të një historie të re, endës shprese, ndërtues të së ardhmes, ndërtues paqeje.

Joakimi dhe Ana ndërmjetësoshin për ne: na ndihmofshin të ruajmë historinë që na ka lindur dhe të ndërtojmë një histori lindëse. Na kujtofshin rëndësinë shpirtërore të nderimit të gjyshërve dhe të të moshuarve tanë, të çmuarjes së pranisë së tyre për të ndërtuar një të ardhme më të mirë. Një të ardhme ku të moshuarit nuk skartohen, sepse funksionalisht “nuk janë më të nevojshëm”; një të ardhme që nuk e gjykon vlerën e njerëzve vetëm nga ajo që prodhojnë; një të ardhme që nuk është indiferente ndaj atyre që, tashmë në moshë të shtyrë, kanë nevojë për më shumë kohë, dëgjim dhe vëmendje; një të ardhme në të cilën për askënd nuk do të përsëritet historia e dhunës dhe e mënjanimi të pësuar nga vëllezërit dhe motrat tona indigjene. Është një e ardhme e mundshme nëse, me ndihmën e Zotit, nuk e prishim lidhjen me ata që na kanë paraprirë dhe ushqejmë dialogun me ata që do të vijnë pas nesh: të rinj e të moshuar, gjyshër dhe nipër, së bashku. Të ecim përpara së bashku, të ëndërrojmë së bashku dhe të mos harrojmë këshillën e Palit drejtuar nxënësit të tij Timoteut: “Kujtoj fenë e çiltër... që më parë ishte në gjyshën tënde... dhe në nënën tënde” (krh. 2 Tim 1,5).





FRANK SHKRELI
New York

**60-VJET NGA THEMELIMI I LIDHJES KATOLIKE
SHQIPTARO-AMERIKANE NË NJU JORK**
(Përfundimi)

“Jemi një shkëndi e vogël, që me ndihmë të Zotit do bahemi dritë e madhe, me shëndritë dhe votrat e errësue në Atdhe.” - Dom Zef Oroshi, New York, 1962



Mbas shumë përpjekjeve, u gjet vendi i përshtatshëm prej 12 hektarësh e gjysëm, në 361 West Hartsdale Avenue, Hartsdale, New York, këtu ku jemi sot. Kontrata e blerjes u nënshkrua me datën 26 shtator 1989, në zyrën e avoketëve “Piro & Mansell” në White Plains. Kisha përfaqësohej nga avokati George A. Phillips i firmës, “Cusack & Styles”, në emër të cilës kontrata u nënshkrua nga i Përndershmi Dom Rrok Mirdita, në prani të anëtarëve të komisionit të bashkimit të dy kishave, zotërinjve Tonin Mirakaj, Lekë Goçaj, Prelë Sinishtaj dhe Ndue Shala.

E gjithë kjo veprimtari prej disa dekadash e shumë mundimesh, nga klerikët dhe komuniteti katolik shqiptar në Amerikë përfundon më në fund në kurorëzimin e ndërtimit të Kishës së re, Zoja e Shkodrës këtu në Hartsdale. Por është me rëndësi historike të përmendet fakti se vetëm dy ditë mbas blerjes së tokës, me 28 shtator 1989, Eminenca e Tij John Cardinal O'Connor i Nju Jorkut njoftoi themelimin e “Famullisë

së parë Katolike Shqiptare në Amerikë me emërin e bukur “Zoja e Shkodrës” dhe emëroi famullitar të Përndershmin Dom Rrok Mirdita dhe bashkfamullitar të përndershmin Dom Pjetër Popaj. Në vend që të pushonte krahët mbas një pune jashtzakonisht të rëndë, Dom Rroku, merr thirrjen e shënjtë për tu këthyer dhe për të ndezur në Atdhe atë “shkëndinë e vogël” nga Amerika, për të cilën pat profetizuar Dom Zef Oroshi me krijimin e LKSHA me 1962, që falë punës së rëndë dhe sakrificave të vet Imzot Rrok Mirditës dhe Konferencës së ipeshkvijve shqiptarë, sot “është bërë dritë e madhe, që shëndritë votrat e errësue në Atdhe” nga dekadat e ideologjisë komuniste, që kishte zhdukur çdo dukuri fetare me shpalljen absurde të Shqipërisë si vendi i parë ateist në botë. Emërimi dhe shugurimi i Dom Rrok Mirditës Arqipeshkëv për Durrës- Tiranë nga Shëjtënia e tij Papa Gjon Pali i Dytë solli pra, largimin e tij nga Amerika për në Atdhe, duke pranuar kështu privilegjin historik që veprën e filluar në



Amerikë ta vazhdonte në Atdhe, - për të filluar atë që gazeta New York Catholic e cilësoi si "A New Dawn for Albania" (Një Agim i Ri për Shqipërinë)-për hir të dashurisë për të Madhin Zot dhe Kombën e tij, si edhe për hir të dinjitetit dhe në falënderim të përhershëm të para-ardhësve të mëdhej të klerit katolik shqiptar të persekutuar dhe të martirizuar nga regjimi komunist i Enver Hoxhës.

Por barra e rëndë për shërbimet fetare dhe për mbarimin e punimeve të kishës së re, ra mbi krahët e të Përndershmit Dom Pjetër Popaj, një prifti të ri e energjetik, i edukuar dhe i shuguruar në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe i cili me përpjekje të palodhshme njerëzore, me dedikim, sakrificë dhe vetëmohim iu përvesh punës për të realizuar objektivin madhor të filluar 50-vjet më parë, dmth, të realizimit të

fillimin e një veprimtarie të gjithanshëm aktiviteteve fetare, kombëtare e kulturore, jo vetëm për komunitetin katolik, por për të gjithë komunitetin shqiptaro-amerikan, pa marrë parasyshë përkatësinë fetare.

Arqipeshkvi i Nju Jorku, John Kardinal O'Connor, një mik i vërtetë i shqiptarëve, me rastin e shugurimit të kishës së re, të cilën, siç thashë më lartë e quajti një

diamant i çmueshëm, tha se konsekrimi i kishës "Zoja e Shkodrës" ishte me të vërtetë një celebrim e gëzim po të marrim parasysh historinë e kombit shqiptar dhe dëshirën e tij për të qenë i lirë për t'iu lutur Perëndisë.

Është e pamundur që mbrenda një kohe të shkurtë prej disa minutash të përfshihet një historik aq i pasur siç është veprimtaria e Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane gjatë 50-vjetëve të fundit, e sidomos e 20-



misjonit të lartë fetar e kombëtar, që sot është famullia "Zoja e Shkodrës". Dom Pjetri iu përvesh punës me vrull e vendosmëri të pashoqët për fillimin dhe mbarimin e këtij objekti fetar e kombëtar, të cilin Kardinali John O'Connor e pat quajtur një gur i çmueshëm, një diamant ose xhevahir, me fjalë popullore me të vërtetë një vepër madhështore, pat thënë ai -- dhe që sot -- fal aktivitetit të saj fetar e kombëtar - është jo vetëm krenaria e komunitetit katolik por e mbarë komunitetit shqiptaro-amerikan.

Me datën 3 dhjetor, 1995 bekohet guri i parë i themelit të kishës së re, në prani të një numër të madh besimtarësh dhe udhëheqësish nga tri besimet. Ndërtimi dhe inaugurimi i kishës "Zoja e Shkodrës" shënoi përmbylljen e një kapitulli të lavdishëm të komunitetit katolik shqiptar në Shtetet e Bashkuara dhe

vjetëve të fundit nën udhëheqjen e Dom Pjetër Popaj dhe bashkëpunëtorëve të shumtë. Por do të përpiqem që në pika kryesore dhe shkurtimisht të nënvizoj ato aktivitete fetare, kombëtare e kulturore që e kanë dalluar dhe e dallojnë Famullinë Zoja e Shkodrës, këtu në Hartsdale të Nju Jorkut. Një Qendër kjo, me veprimtari të larmishme në shumë fusha, ku po mësohet dhe thellohet besimi në të Madhin Zot, por në të njëjtën kohë e si gjithmonë - dhe në traditën më të mirë të klerikëve tanë dhe të Kishës Katolike Shqiptare, që gjatë të gjithë historisë së kombit tonë ka

vazhduar të ruaj dhe të promovojë zakonet dhe traditat tona si edhe ndjenjat

kombëtare për të gjithë edhe këtu në botën amerikane në të cilën jetojmë. Rëndësinë e përvurimit të Kishës së parë Katolike Shqiptare në Nju Jork, e



shprehu më së miri në atë kohë, Ernest Koliqi, i cili në revistën "Shëjzat" pat shkruar me atë rast se përveç dobisë shpirtërore, "Na tue u nisë nga pikëpamja shqiptare dëshirojmë të theksojmë këtu, vlerën e një organizimi i cili në flakë e në dritë të fesë – nevojë urdhnore e njerëzve sidomos kur mjerohen nga goditjet e fatit si janë të mërguemit – synon të mbajë gjallë zakone e doke thjeshtë kombtare, dmth të ruaj në vend të huaj pasuninë ethnike të trashigueme nga të parët, pasuni që na lejon m'u quejtë Shqiptarë në botë."

Përveç shërbimeve fetare dhe në përputhje të plotë me traditën historike të rolit që Kisha Katolike Shqiptare ka luajtur gjatë shekujve, në mbrojtjen dhe në kultivimin e vlerave të historisë kombëtare, gjuhës, kulturës, folklorit dhe të traditave tona shekullore, Kisha Zoja e Shkodrës dhe udhëheqësit e saj klerikë dhe laikë vazhdimisht, kanë ndërmarrë aktivitete të ndryshme duke organizuar folklore, seminare e akademie. Kështu që, kjo kishë e ka bërë këtë qendër gjithashtu një mjedis ku të rinjtë e të rejat e tri besimeve tona zhvillojnë edukimin e tyre patriotik dhe me qëllim të ruajtjes dhe të zhvillimit të mëtejshëm të traditave dhe të ndërgjegjes kombëtare të fisit shqiptar.

Është me vend që të përmenden disa prej tyre -më të rëndësishmet - siç ishte akademia e mbajtur me rastin e 300-vjetorit të Imzot Pjetër Bogdanit, kur u ftua Dr.

shqiptarët. "Dita e trashëgimisë shqiptare", edhe këjo një nga veprimtaritë e shumta vjetore të organizuara nga Kisha Zoja e Shkodrës, është kthyer tashti në një aktivitet masiv që synon të mbajë gjallë traditat kulturore dhe të forcojë lidhjet e miqësisë midis gjithë shqiptarëve dhe t'i bëjë ata krenarë për prejardhjen e tyre.

Pasi Shqipëria nën regjimin komunist kishte marrë një emër të keq në Amerikë, ishte gjithmonë qëllimi i klerikëve katolikë, që botës amerikane t'i paraqiteshin vlerat pozitive të shqiptarëve duke paraqitur kulturën, kostumet dhe traditat më të mira, duke filluar me pjesëmarrjen e komunitetit në Festivalin e Arteve të Ballkanit në mesin e 1970-ave. Festivali muzikor që kisha organizon për çdo vit, nën drejtimin e të palodhëshmit Mark Koliqit-Shkreli është bërë si të thuash një institucion kulturor e kombëtar—në të cilin marrin pjesë mijëra shqiptarë nga mbarë komuniteti, por edhe më gjerë, pa dallim feje, krahine apo ideologjie – e që mbulohet jo vetëm nga media shqiptare, por edhe nga ajo amerikane, përfshirë, ndër të tjera edhe gazetën me famë botërore Nju Jork Tajms. Grupi Rozafati që ekziston pranë kishës për më shumë se 30-vjetë ka përfaqësuar komunitetin shqiptar në organizime e shfaqje të ndryshme artistike e kulturore të komuniteteve etnike në Amerikë. Folklori i Kishës Zoja



Ibrahim Rugova për të mbajtur ligjëratë. Kjo ishte vizita e parë e Ibrahim Rugovës në Amerikë dhe mund të thuhet lirisht se Kisha Zoja e Këshillit të Mirë mund të marrë kredinë se me këtë ftesë, konsiderohet që ai të ketë filluar karrierën e tij politike, që pak më vonë e konsolidoi atë si udhëheqësin e Kosovës që e njihte e gjithë bota, si udhëheqës i Lidhjes Demokratike të Kosovës dhe më vonë si President i atij vendi.

Ndër të tjera, janë organizuar gjithashtu edhe seminare në përkujtim të At Gjergj Fishtës dhe Dom Ndre Mjedës. Çdo vit me 28 Nëntor, Ditën e Pavarësisë së Shqipërisë organizohet dhe organizohet meshë dhe aktivitete për të përkujtuar dëshmorët e kombit dhe për t'iu lutur Perëndisë për një të ardhme më të mirë për

e Shkodrës ka zbuluar paradat vjetore në bulevardet e Nju Jork si edhe darkat e festimet kombëtare të komunitetit shqiptaro-amerikan, siç ishte kohët e fundit festimi i 100-vjetorit të themelimit të organizatës mbarëshqiptare Vatra. Dom Rroku e Dom Pjetri, mbi të gjithë angazhimet që kishin mbi supet e tyre, disi kishin gjetur kohë që të përgatishnin dhe të drejtonin edhe radio programin "Zëri Katolik Shqiptar", që transmetohej çdo të shtunë në mëngjes.

Aktiviteti i gjithanshëm i famullisë ka përfshirë edhe organizimin e udhëtimeve ose shtegtareve me karakter fetar, si për shembull vizita në Vatikan dhe Gennacano, ku grupi nga Zoja e Shkodrës u prit në audiencë nga vet Papa Gjon Pali i dytë. Të rëndësishëm



ishin shëgtimi në Tokën e Shenjtë dhe udhëtimi në Shqipëri me rastin e vizitës historike të Papës Gjon Palit të dytë, me ç'rast ai shuguroi katër ipeshkvijë, përfshirë edhe ish famullitarin e kishës tonë, tashti Imzot Rrok Mirdita, Arqipeshkëv Metropolitan i Tiranë-Durrësit duke e ringjallur kështu hierarkinë e Kishës Katolike Shqiptare, e cila ishte zhdukur nga regjimi komunist i Enver Hoxhës.

Përveç veprimtarive fetare, ekumenike, kulturore dhe atdhetare, komuniteti katolik shqiptar nëpërmjet kishës, e me ndihmën e klerikëve dhe të këshillave të ndryshme drejtuese, shpesh është marrë edhe me veprimtari humanitare në shërbim të bashk-atdhetarëve tanë në Shqipëri, Kosovë e vise të tjera. Vlen të përmendet se gjatë 1990-ave, Kisha Katolike Shqiptare ka organizuar gjithsejtë 22 transportime ushqimesh dhe veshmbathjesh, si edhe fonde me qindra mijëra dollarë për njerëzit në nevojë në Shqipëri dhe për refugjatët shqiptarë nga Kosova. Megjithatë larg nga atdheu dhe trojet tona në Ballkan, besimtarët katolikë të kësaj famullie – gjatë këtyre 50-vjetëve histori të Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane - nuk kursyen kurrë dhe asgjë për bashk-atdhetarët tanë në vendlindje duke dërguar, sipas mundësive këtu dhe nevojave atje, ndihma për ndërtimin e rrugëve, shkollave e qendrave fetare e kulturore, përfshirë edhe ndihmën e konsiderueshme dhënë për ndërtimin e Katedrales "Nënë Tereza" në kryeqytetin e shtetit sovran e të lirë të Kosovës - dhe kur thirri Atdheu për mbrojtjen e interesave kombëtare nuk munguan as ndihmat

materiale e madje-madje as ato njerëzore.

Përveç veprimtarisë kombëtare, fetare e kulturore, Kisha Katolike nga koha në kohë organizonte, me ndihmën e mjekëve shqiptarë të kryesuar nga Dr. Agim Leka, edhe përkujdesje shëndetësore për fëmijët e emigrantëve të ri të çdo feje e krahine, duke hapur hapësirat e kishës për imunizime dhe nevoja të tjera shëndetësore për komunitetin shqiptaro-amerikan. Megjithatë sot ka lloj lloj organizatash politike e kulturore të komunitetit, ishte Lidhja Katolike Shqiptaro-Amerikane, ajo që u parapriu këtyre kur në fillim të 70-ave mori iniciativën, që së bashku me qendrat si motra myslimane dhe ortodokse të formohej Organizata etnike shqiptaro-amerikane që do të përfaqësonte interesat e komunitetit pranë Bashkisë së qytetit të Nju Jorkut.

Nuk është pra kjo një "qyqesh", siç i cilësonin apologjetët e regjimit të Enver Hoxhës, mërgimtarët shqiptarë në Amerikë, që shumë prej të cilëve patën fatin të shpëtonin nga terrori i egër i stalinistëve të Tiranës komuniste, e që disa prej të cilëve, 50-vjetë më parë morën guximin dhe themeluan këtë Lidhje Katolike Shqiptaro-Amerikane. Ky pra, është një komunitet i cili shpirtërisht dhe fizikisht, gjithmonë ka qenë dhe është afër dhe i gatshëm të mbrojë interesat kombëtare dhe të punojë për "Fe e Atdhe". Është ky komunitet i Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane, me Kishën "Zoja e Shkodrës" - i cili pa marrë parasysh se ç'thanë kritikët dashakeqës atëherë, e ndoshta edhe sot - ai që po shkruan historinë e diasporës shqiptare në Amerikë dhe që është bërë pjesë e pa-ndashme edhe e historisë së Kishës Shqiptare në Atdhe. Si i tillë, ky komunitet meriton një kapitull të denjë edhe në historinë e kombit shqiptar, ashtu siç zë vend edhe historia e arbëreshve të Italisë, të cilët gjatë 500-vjetëve ç'prej largimit të tyre nga Atdheu për të shpëtuar nga otomanët, ruajtën fenë, dashurinë për Atdheun, traditat, gjuhën shqipe dhe kulturën. Ashtu si edhe arbëreshet e Italisë, edhe komuniteti shqiptaro-amerikan, pjesë përbërës dhe e rëndësishme e të cilit është edhe komuniteti katolik i Nju Jorkut me rrethe, me aktivitetin e tij të palodhshëm 50-vjeçar, të udhëhequr nga klerikët tanë që kemi privilegjin t'i kemi këtu sot, si dhe ata që kanë shkuar në atë jetë – vazhdon të jetë flamurtar i përhapjes dhe i forcimit të idesë kombëtare, i ruajtjes së vlerave fetare e morale si edhe i kulturës dhe traditave të bukura shqiptare, e që nëpërmjet shembullit të Nënë Terezës e kanë bërë kombin tonë të njohur anë e mbanë botës.

Roli i famullisë Zoja e Shkodrës në jetën fetare, kulturore, shoqërore, humanitare dhe në mbrojtje të të drejtave të shqiptarëve kudo dhe pa dallim është vlerësuar nga të gjithë, përfshirë edhe udhëheqësit politikë dhe diplomatë nga Shqipëria, Kosova dhe vise të tjera shqiptare, të cilët e kanë bërë vizitën në këtë qendër si një ndalesë të domosdoshme gjatë qëndrimit të tyre në Amerikë. Famullia Zoja e Shkodrës është shpesh edhe në qendër të aktiviteteve ekumenike duke marrë iniciativën dhe duke organizuar lutje ndërfaqetare me udhëheqës të besimeve të tjera për qëllime mbarëkombëtare, si për shembull lutjet që mbaheshin për pavarësinë e Kosovës, dhe për fatin e shqiptarëve në



përgjithësi. Një ndër ndërmarrjet më me rëndësi të kësaj qendre, siç thashë edhe më përpara, ka qenë botimi i revistës Jeta Katolike ku shkruanin e vazhdojnë të shkruajnë jo vetëm intelektualë e shkrimtarë të famullisë, por ajo është e hapur për të gjithë, dhe e cila ka siguruar respektin e meritueshëm, përmbajtjen e së cilës e ka vlerësuar edhe shkrimtari Ismail Kadare. Këshilli redaktues nën drejtimin e Dom Pjetrit dhe të Mark Koliqit meriton lëvdata për një punë të mrekullueshme edhe në fushën gazetareske.

Rëndësia e këtij përvjetori, e vërteta është, qëndron në faktin se themelimi i Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane 50-vjetë më parë, kur të shikohet nga këndvështrimi i sotëm, ishte gur themeli, ishte yll i dritës dhe agimi i parë i mëngjesit që zbardi ditën dhe të ardhmen e Kishës Katolike Shqiptare në përgjithësi. Kur të marrim parasysh historinë e vuajtjeve e të mundimeve të klerit dhe të Kishës Katolike në Shqipëri gjatë diktaturës hoxhiste komuniste, është e qartë se Shpirti Shenjtë kishte dorë të drejtë për drejtë në këtë krijesë të re, në këtë vend të madh të lirisë e demokracisë, me qëllim jo vetëm për të mirën e komunitetit katolik shqiptaro-amerikan, por edhe për fatin e Kishës në Shqipëri dhe për të mirën e mbarë kombit shqiptar. I Madhi Zot vepron në mënyra misterioze. Siç thashë lartë, nga kjo famulli doli një arqipeshkëv, në personin e Imzot Rrok Mirditës, dy meshtarë Dom Pjetri e Dom Nikolin Përgjini, si dhe diakoni Marash Shkreli të cilët shërbyen për disa vite në këtë famulli.

Historia 50-vjeçare e Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane është një periudhë evenimentesh historike siç ishte, ndër të tjera, edhe organizimi i meshës solemne në Katedralen e Shën Patrikut në Nju Jork më 1997 në kujtim të Nënë Terezës, bijës që Kombi shqiptar i ka

dhuruar njerëzimit, e ku mori pjesë një mori e madhe shqiptarësh dhe të huajsh, pa dallim. Me ç'rast Profesor Sami Repishti, i emocionuar nga kjo shfaqje fetare e kombëtare e organizuar nga Kisha Zoja e Shkodrës, e përmbloodhi më së miri misjonin dhe aktivitetin e kësaj veprimtarie duke shkruar me atë rast: “Këtu në Katedralen e Shën Patrikut u duk fytyra pak e njohur e popullit tonë të vjetër e fisnik, u duk i qartë besimi jonë në vetveten, besnikëria ndaj traditave tona kombëtare, dashuria jonë e madhe për gjuhën tonë amtare, toleranca jonë fetare (i cili popull fton imamin mysliman të flasë nga altari i Katedrales) dhe vendosmëria jonë për të qenë pjesëtarë të një kombi që na jep nder dhe na jep emrin shqiptar...Me gjithë sakrificat e shumta që keni bërë, o vëllezër e motra shqiptarë katolikë, për fe e atdhe” vazhdon Profesor Repishti, “ju jeni një grup fetar e kombëtar që do të mbijetoni çdo provë e vështirësi në të ardhmen... dhe në këtë rrugë ju keni përkrahjen e miliona shqiptarëve myslimanë e ortodoksë që ju kuptojnë dhe ju duan”, ka përfunduar artikullin e tij Profesor Sami Repishti.

50-vjetori i Lidhjes Katolike Shqiptaro-Amerikane është pra, një kurorëzim i denjë dhe i mrekullueshëm i një veprimtarie në fushën e fesë dhe të shqiptarizmit. Me urimet e mia i lutëm të Madhit që Qendra Nënë Tereza dhe famullia e Zojës së Shkodrës, nën drejtimin e famullitarit Dom Pjetër Popaj, të vazhdojë punën e saj frymëzuese bazuar në binomin Fe e Atdhe me Përparim, të trashëguara nga paraardhësit kishtarë shqiptarë, në misionin e saj për të ndihmuar Kishën e shumë vuajtur dhe institucionet fetare të cilat gjithmonë kanë qenë qendra, jo vetëm e vlerave fetare por edhe vatër e promovimit të patriotizmit të pastër, të kulturës arbërore dhe të tolerancës ndërfetare këtu në Amerikë dhe në të gjitha trojet tona shqiptare në Ballkan.



UNË JAM I PRIVILEGJUEM QË I LUMI MË KA ZGJEDHË PËR TI SHERBYE ATIJ...

Pjerin Sheldija, përkushtimi shpirtnor i një artisti!

Me 30 gusht 2022, kaloi në Amshim piktori i shquar shkodran Pjerin Sheldia. Me 31 gusht, në mes lotëve dhe lutjeve të familjarëve dhe dashamirësve të kulturës, pas celebrimit të meshës së shenjte për shpirtin e tij, u varros në varrat e Rremajt, për tu kthyer prej atje nga erdhi, Ati Qiellor.

Jeta dhe vepra e piktorit Pjerin Sheldija.

Mjeshtri i pikturës Pjerin Sheldija lindi në lagjen Arra e Madhe të Shkodrës (afër shtëpisë së Pashko Vasës) me 9 korrik 1937, në një familje të njohur katolike e qytetare shkodrane. Filloren e nisi në shkollën e Jezuitëve, më vonë 11 Janari, e mandej në atë Ndoc Mazi. Qysh i vogël ai dha shenjat e para të talentit për pikturë të cilën ja kultivoj ma ndej mësuesi i tij i vizatimit Luigj Sheldija (jo i fisit të tij), e ma vonë piktorja Nelda Gera që e pat drejtuese të rrethit të vizatimit në Shtëpinë e Pionierit në Shkodër, e cila e këshilloj që të ndiqte studimet për pikturë në Liceun Artistik në Tiranë.

Mbasi mbaron shkollën fillore, për nevoja ekonomike familjare, Pjerini, punoj për një periudhë të shkurtë si mekanik pranë Fabrikës së Çimentos në Shkodër. Gjatë kësaj kohe hyni në kursin e pikturës në Shtëpinë e Kulturës në Shkodër, të cilin e drejtonte piktori i njohun Vladimir Jani (i cili kishte studjue në Firence me mësuesin e famëshëm Feliçe Karena), që ka pasë ndikim të madh mbi piktorët shkodranë, si njeri dhe artist. Në këtë kurs pat shumë elementë të talentuem si Selim Bilali, Ferdinand Paci, Tefë Palushi, Rudolf Daka, Gjovalin Saraçi etj. disa prej të cilëve u banë ma vonë përsionalitete të artit e të kulturës kombëtare. Nga Vladimir Jani, kursantët e pikturës mësuen, përveç vizatimit, tekniken e aquarelit dhe të bojnavë të vojtit.

Përpara se me fillue mësimet në Liceun Artistik, Pjerini së bashku me Bahri Jubanin krijojnë Repartin e Pikturës në Kooperativen e Fotografisë në Shkodër, që ishte i pari laborator shtetnor i këtij llojit, për të plotësue nevojat e agjitacionit figurativ të qytetit.

Në vjetin 1956, ai filloj mësimet në Liceun Artistik të Tiranës ku pat mësues Abdullah Eminin



(Cangonji), Abdurrahim Buzën (drejtori i Liceut) në Pikturë e Skenografi, Kel Kodhelin në Përspektivë, Janaq Paçon e Kristina Hoshin në Anatonmi, Andrena Menon në Histori Artit, Sadik Kacelin në Pllakatë. Nexhmedin Zajmi, Shaban Hadërin e Guri Madhin në vizatim.

Me kryerjen e Liceut në vitin 1961 (me një nderprerje për të kryer shërbimin ushtarak), u emnue mësues në Shkollën Pedagogjike të Shkodrës. Gjatë periudhës së mesimdharies ai punoj në disa shkolla të Shkodrës si mësues vizatimi: në Shkollën Ndoc Mazi, Shkollën 10 Korriku, në Institutin e Lartë Pedagogjik (për ciklin e ulët). Kudo që punoi, krahas mesimdharies së vizatimit krijoj dhe drejtoj rrethet e pikturës me nxanësit ma të përzgjedhur të shkollave, deri në vitin 1992 kur doli në pension. Krahas punës si



mësues ai punonte pa ndërprerje edhe vizatime, piktura e karikatura, merrte pjesë në ekspozita të ndryshme lokale e kombëtare si dhe të botonte punimet e tija (vizatime e karikatura) në organet e shtypit të kohës si: gazeten Jeta e re (gazetë e Shkodres), Mësuesi, Puna, Bashkimi, Revisten Shqiptarja e re, Revisten Ylli, Hosteni, ku ka marrë edhe çmime kombëtare. Në Konkursin Kombëtar të organizuar në 20 vjetorin e revistës Hosteni, ai meritoi çmimin e dytë.

Si të gjithë artistët, krijimtaria e Sheldisë në periudhën komuniste i asht përmbajhtë në mënyrë të detyrueshme metodës së realizmit socialist, temave të kohës. Ai ka provue të lavrojë të gjitha llojet e gjinive, tue provue çdo teknikë, por kompozimi e terhiqte ma tepër, pa lanë mbrapa portretin, pejsazhin e natyren e qetë (influcencë e mësimeve të Vladimir Janit).

Gjatë rinisë së tij, Pjerin Sheldija, përveç se piktor ishte aktiv edhe si aktor dhe skenograf me teatrot amatore në Shkoder, shfaqje që viheshin në skenë nga shoqnitë e ndryshme kulturore si dhe Shtëpia e Kulturës.



Më duhet me përmendë një ekspozitë e vitit 1982, ku mjeshtri Sheldija merr pjesë me një punim me temë “Ngritja e flamurit me 1914 në Kështjellën Rozafat”, ku ndër atdhetarët që mbajten fjalën për flamurin, ishte dhe At Vinçenc Prendushi të cilin autori e realizoj si figurë civile, mbasi ju ndalue me e vendosë në tablllo si frat françeskan. Me ardhjen e demokracisë kjo pikturë u ripunue dhe At Prendushi shihet aty, si klerik, me petkun e fratit. Sot kjo vepër ndodhet në Vatikan.

Dalja e tij në pension qëlloi në ditët e rrëzimit të komunizmit në Shqipni. Tashti Pjerini pat ma shumë kohë në dispozicion për t'ju kushtue plotësisht pikturës, por kësaj herë pikturës së lirë nga ndikimet partiake të realizmit socialist. Ai i filloj të punojë pa ndërprerje në zbulimin e objekteve të kultit të sapo hapuna rishtas. Që nga viti 1992, mjeshtri Pjerin Sheldija ishte i pari piktor në republikë që filloj të pasqyroj në veprat e tij përsekutimin e klerit katolik, me të paren tablllo kryqëzimi i shekullit xx, të cilën ja dhuroj Kuvendit Françeskan në Shkodër. Për afro 25 vjet, me qëllim ringritjen e Kishave dhe dekorimin e tyre, mjeshtri shtegtoj në shumë krahina të Shqipnisë, të Kosovës e Malit të Zi, ku gjet mirënjohjen e respektin e popullsisë kudo ku shkoj. Ai nuk kërkoj për punën e kryer asnjë herë shuma të mëdha shpërblimi edhe pse ishte punë voluminoze. Në fillim, në kushte të vështira ekonomike, ai pranoj çka famullia kishte mundësi me pague, por 20 vitet e fundit, punën, kohen e mundin e tij ja ka kushtue Zotit tuj punue falas. Si shpërblim, me rastin e 70 vjetorit të piktorit, Provinca Françeskane në Shkoder, botoj një album ku përmbledhen të gjitha pikturat e tija me temë fetare.

Për këtë punë të pamasë e të lodhëshme artistike, mjeshtri Pjerin Sheldija u dekorue nga Papa Benedikti i XVI me medaljen e artë “Për Kishen e për Papen”. Gjithashtu Sheldija ka marrë si mirënjohje nga shteti shqiptar Urdhërin Naim Frashëri të Kl. të parë, te Kl. dytë e të tretë me motivacionin: për merita në mësimdhënie, zbulimin dhe edukimin estetik të nxënësve të talentuem. Janë gjithësejt 203 punime e ndër to 1375 persona, pa llogaritë këtu figurat e engjëjve pa trup... Për këtë kontribut të çmuem, Bashkia e Shkoders e ka nderue me titullin “Mirënjohja e Qytetit”.

Pjeter Logoreci

NJERIU I SOTËM ËSHTË VIKTIMË

Meditim me Shën Antonin abat!

Kam mësuar nga një tregim nga Shën Antoni abat, se njeriu i sotëm është viktimë i kohës nuk di ta shijojnë jetën veçanti ditën e shtatë - dielën. Fatin s'mund ta blesh, dashuri ka vetëm falas. Kemi harruar se një shëtitje në natyrë të lirë, të hash, nëse ke uri, të flesh, nëse ndien lodhje, dhe biseda me lulet, me pemët dhe kafshët: kjo është gjë e mrekullueshëm – është plotësisht falas, që njeriu i këtij shekullit e ka harruar. Sot kujtohu për harkun... dhe më shumë e më mirë kujtohu për ditën e shtatë!

Harku: Një ditë, abati i shenjtë Antoni bisedonte me disa prej të rinjve që kishin zgjedhur të jetonin si ai në shkretëtirë.

Një gjahtar që e përndjekte një dre, u afrua atyre me shumë respekt. Por pa që abati i shenjtë dhe nxënësit e tij që e rrethonin, qeshnin të gëzueshëm, dhe duke e tundur kokën, i qortoi me fjalë shumë të ashpra.

Antoni abat i tha, duke e ruajtur gjakftohtësinë: “Veje një shigjetë në harkun tënd dhe e gjuaje atë”. Gjahtari e gjuajti një shigjetë. Dhe njeriu i shenjtë vazhdoi: “Tani e gjuaj një tjetër, pastaj një tjetër e një tjetër deri në dhjetë, sa më shpejt që të jetë e mundur”.

Gjahtari protestoi dhe tha: “Nëse do ta tendos harkun aq shumë herë si kërkon ti, ai do të thyhet!”.

Dhe Antoni abat e shikoi atë duke qeshur dhe i tha: “Ndodh kështu edhe në jetën shpirtërore.

Rruga e Zotin ka nevojë për një impenjim të fortë. Por në qoftë se impenjohemi në një mënyrë të tepruar, shpejt do të “thyhem”. Është e drejtë, pra, që kohë pas kohe do të kujtohet se edhe Zoti pushoi, ditën e shtatë”.

Don Nosh Gjollaj SDB.





Pjetër Bogdani
Këngët e Sibilave

Botimet Pakti
Tiranë - 2019



Thanas L. Gjika
**DISA KORRIGJIME
NË SHËNIMET SQARUESE
DHE HARTAT E DHATËS SË RE**
Botimet Jozef 2022



HYLLI I DRITËS

Botime franceskane 2022

KUMBONA E SË DIELLËS
revistë fetaro-kulturore dymujore
e Kryedioqezës Metropolitane Shkodër-Pult
Tirazhi: 100 kopje
Çmimi: 100 lekë (Evropë: 2 Euro)
Parapagimi vjetor 600 lekë
(Evropë: 12 Euro)
e-mail: n_ukgjini@yahoo.it
Web page: www.kishakatolikeshkoder.com
Adresa: Arqipeshkvia Shkodër,
Sheshi "Gjon Pali II"
Shtypur në eleven studio - www.11stud.io